

Amateurkunst
Profielen op basis van Socioconsult
PAK en FAK

Amsterdam, februari 2001

Projectnummer: D195

drs. A.M. Blok

drs. B. Stam

drs. B. van der Lelij

Het auteursrecht op dit rapport berust bij Motivaction Amsterdam B.V.
Het PAK en het FAK mogen deze uitgave alleen voor intern gebruik vereenvoudigen.
Voor publicatie van (gedeelten van) dit rapport in de nieuwsmedia, vakliteratuur of andere uitgaven is toestemming van Motivaction nodig. Bovendien verzoeken wij de opdrachtgever om bij publicatie Motivaction als bron te vermelden.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Doelstelling onderzoek	1
1.2	Onderzoeksopzet	1
1.3	Rapportage	2
2	Beknopte beschrijving Nederlandse milieus en onderstromen	3
2.1	Sociale milieus	3
2.2	Onderstromenkompas	5
3	Amateurkunstbeoefening in Nederland	10
3.1	Omvang	10
3.2	Socio-demografische gegevens	11
3.3	Normen en waarden	13
3.4	De disciplines	15
3.5	Samenvatting	17
4	Audiovisueel	18
4.1	Organisatiegraad en motieven	18
4.2	Normen en waarden	19
4.3	Subdisciplines	20
4.4	Samenvatting	21
5	Beeldend	22
5.1	Organisatiegraad en motieven	22
5.2	Normen en waarden	23
5.3	Subdisciplines	24
5.4	Samenvatting	25
6	Dans	27
6.1	Organisatiegraad en motieven	27
6.2	Normen en waarden	28
6.3	Subdisciplines	29
6.4	Samenvatting	30
7	Muziek	31
7.1	Organisatiegraad en motieven	31
7.2	Normen en waarden	32
7.3	Subdisciplines	33
7.4	Samenvatting	34
8	Schrijven	35
8.1	Organisatiegraad en motivaties	35
8.2	Normen en waarden	36
8.3	Samenvatting	37
9	Amateurkunst en allochtonen	38
9.1	Inleiding	38
9.2	Amateurkunstbeoefening door TMSA	38
9.3	Onderscheid TM en SA	39

10	Vergelijking disciplines en conclusies	40
10.1	Socio-demografische gegevens	40
10.2	Organisatiegraad en motieven	41
10.3	Normen en waarden vergeleken	43
10.4	Conclusies	45
10.5	Discussiepunten	46
11	Bijlage 1 TMSA	48
11.1	Socio-demografische achtergronden	48
11.2	Normen en waarden TMSA	50
11.3	Clusters	53
12	Bijlage 2 Figuren subdisciplines	58
13	Bijlage 3 Overzicht onderstromen	63

1 Inleiding

Op verzoek van de heer L. van der Meer en de heer S. Scholten participeren Platform Amateurkunst en het Fonds voor Amateurkunst in het multiciënt Socioconsult-onderzoek van Motivaction Amsterdam B.V., bureau voor onderzoek en strategieontwikkeling.

In dit rapport worden de specifieke resultaten gepresenteerd ten aanzien van de amateurkunstbeoefening in Nederland. Daarnaast is er een apart rapport waarin uitgebreid wordt ingegaan op de sociale milieus en hun waarden en normen (het basisrapport).

1.1 Doelstelling onderzoek

De doelstelling van het Socioconsult-onderzoek is als volgt geformuleerd:

Socioconsult biedt inzicht in zowel de kenmerken als de omvang van de verschillende sociale milieus in Nederland en brengt sociaal-culturele onderstromen in kaart die aan gedrag en gedragsveranderingen binnen deze sociale milieus ten grondslag liggen.

De specifieke doelstelling voor PAK/FAK kan als volgt worden geformuleerd:

Het verschaffen van een breed inzicht in de beoefening van amateurkunst(disciplines) in Nederland.

1.2 Onderzoeksopzet

Het Socioconsult-onderzoek is in 2000 voor de vierde maal in Nederland uitgevoerd. In het kader van het Socioconsult-onderzoek is een groot aantal schriftelijke vragenlijsten uitgezet onder een representatief deel van de Nederlandse bevolking tussen 15 en 80 jaar. In totaal zijn van 1997 tot en met 2000 ruim 8000 uitgebreide Socioconsult-interviews gerealiseerd, waarvan 2224 in de meting van 2000. In opdracht van Platform Amateurkunst en het Fonds voor Amateurkunst is 1,5 pagina vragen opgenomen met betrekking tot amateurkunstbeoefening in Nederland.

Nauwkeurigheidsmarges

In totaal zijn 2224 interviews afgenomen. Voor een steekproef van deze omvang geldt dat de maximale nauwkeurigheidsmarge 2,0% is. Dus bij een gevonden proportie van 50% is de nauwkeurigheidsmarge 2,0%. Met andere woorden: met een betrouwbaarheid van 95% kan gesteld worden dat het antwoord ligt tussen de 48,0% en de 52,0%. Bij uitspraken over subgroepen is de nauwkeurigheidsmarge breder.

1.3 Rapportage

In de Socioconsult-rapporten worden doorgaans weinig absolute getallen, tabellen en percentages opgenomen. Wij streven in de rapportage naar een toegankelijke 'één-oogopslag-presentatie' van diverse gegevens, die aansluit bij de behoeften van veel beleidsmakers en strategen. Vaak gebeurt dit door middel van visualisatie (figuren) van specifieke onderwerpen of thematieken in de 'sociale-milieu-index' of in het 'onderstromenkompas'.

Bij de beschrijvingen van verschillen tussen de milieus wordt uitgegaan van een minimaal totaalgemiddelde van circa 5%. Indien het totaalgemiddelde lager ligt, dan zijn de verschillen tussen de milieus niet voldoende betrouwbaar en worden derhalve niet gerapporteerd.

In veel figuren wordt gewerkt met de kleuren groen, zwart, rood en blauw: groen en zwart worden gebruikt wanneer er geen significante verschillen zijn; **rood** betekent dat een kenmerk significant vaker in het betreffende sociale milieu voorkomt dan in de rest van de Nederlandse bevolking en **blauw** betekent dat het significant minder vaak voorkomt dan in de rest van de Nederlandse bevolking. In de figuren wordt tevens gebruik gemaakt van indexcijfers. Hierbij wordt het percentage dat als totaalgemiddelde aangeduid kan worden, op 100 geïndexeerd. Vervolgens wordt per milieu een indexcijfer berekend. Dit indexcijfer geeft de afwijking ten opzichte van het totaalgemiddelde aan. Hoe hoger of hoe lager het indexcijfer, des te meer wijkt het percentage in het betreffende milieu af van dat in de totale bevolking.

Hoofdstuk 2 geeft een beknopte beschrijving van de zeven verschillende Nederlandse milieus en de verschillende sociaal culturele onderstromen. Hoofdstuk 3 tot en met 8 geven inzicht in de beoefenaren van amateurkunst in het algemeen en van de disciplines audiovisueel, beeldend, dans, muziek en schrijven in het bijzonder. Deze hoofdstukken volgen allen dezelfde opzet. Allereerst worden de groepen beschreven aan de hand van socio-demografica, motivaties en organisatiegraad. Vervolgens komen de waarden en normen aan bod. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een typering van de betreffende groep. In hoofdstuk 9, tot slot, zijn de disciplines met elkaar vergeleken en is een aantal conclusies geformuleerd.

2 Beknopte beschrijving Nederlandse milieus en onderstromen

In de eerste paragraaf worden de zeven Nederlandse milieus kort beschreven; hierbij worden de belangrijkste karakteristieken van elk milieu weergegeven. De tweede paragraaf gaat kort in op het onderstromenkompas.

2.1 Sociale milieus

De Nederlandse samenleving blijkt te bestaan uit een zevental consistente sociale milieus met overeenkomstige waarden en normen. De groep mensen die behoort tot één sociaal milieu vertoont specifieke gedragingen, attitudes en voorkeuren, en organiseert het alledaagse leven op een eigen, kenmerkende wijze. Deze sociale milieus zijn niet gedefinieerd op basis van sociale klassen of socio-economische variabelen, maar op basis van persoonlijke opvattingen, waarden en normen die aan de levensstijl van mensen ten grondslag liggen. De specifieke waarden van de milieus komen tot uiting in concreet gedrag, bijvoorbeeld via lidmaatschap van maatschappelijke organisaties, voedingspatronen, mediaconsumptie, vrijetijdsgedrag, houding ten opzichte van reclame en de loyaliteit aan merken.

In deze paragraaf worden de sociale milieus van Nederland kort getypeerd. De volgende milieus zijn onderscheiden:

- traditionele burgerij (22%)
- moderne burgerij (27%)
- convenience-georiënteerden (16%)
- opwaarts mobielen (8%)
- kosmopolieten (11%)
- ontplooiers (7%)
- postmaterialisten (9%)

Traditionele burgerij

- Doelen: gezinsleven, behoudend, solidair
- Leefstijl: discipline, sociaal betrokken, christelijk
- Werk: hard werken, calvinistisch
- Vrije tijd: huiselijkheid, gezelligheid
- Familie: traditionele rolverdeling, gezamenlijke vriendenkring

Socio-demografie: lage tot middelbare opleiding, leeftijd 40+, laag-middelhoog inkomen

Moderne burgerij

- Doelen: traditionele waarden maar open voor vernieuwing
- Leefstijl: gepland, financieel zeker, verwennen, comfort, kwaliteitskoper
- Werk: belangrijk, goed verdienen, interessant
- Vrije tijd: actieve invulling, gezinsverband
- Familie: gematigd traditioneel, homogene vriendenkring

Socio-demografie: middelbare opleiding, inkomen rond modaal, leeftijd gespreid

Convenience georiënteerden

- Doelen: zorgeloos, vrij zijn, comfort
- Leefstijl: lekker leven, doen waar je zin in hebt
- Werk: niet ambitieus, geen verantwoordelijkheid
- Vrije tijd: gericht op plezier en vermaak, veel TV-kijken
- Familie: traditionele samenlevingsvorm

Socio-demografie: veelal jonger dan 45 jaar, lage tot middelbare opleiding, inkomen rond modaal

Opwaarts mobilen

- Doelen: carrière maken, hogerop komen
- Leefstijl: druk en onregelmatig, statusgevoelig
- Werk: centrale rol, prestatiegericht
- Vrije tijd: ondergeschikt, buitenshuis
- Familie: individualistisch, partners eigen vriendenkring

Socio-demografie: veelal jonger dan 35 jaar, opleiding gespreid, relatief meer mannen, inkomen relatief hoog

Kosmopolieten

- Doelen: carrière, zelfontplooiing, maatschappelijk betrokken
- Leefstijl: actief, veelzijdig, kunst & cultuur, reizen
- Werk: extrinsiek en intrinsiek gemotiveerd
- Vrije tijd: "verrijking", buitenshuis, divers
- Familie: individualisten, netwerken

Socio-demografie: hoogopgeleid, hogere inkomens, leeftijd gespreid

Ontplooiers

- Doelen: autonomie, intrinsiek gemotiveerde ambitie
- Leefstijl: onafhankelijk, cultureel actief, tolerant
- Werk: zelfstandig, intrinsiek gemotiveerd
- Vrije tijd: uitgaan, cultuurbezoek
- Familie: sterk individualistisch, veelzijdige vriendenkring

Socio-demografie: gespreid inkomen, hoge opleiding, leeftijd gespreid (wat meer 25-55)

Postmaterialisten

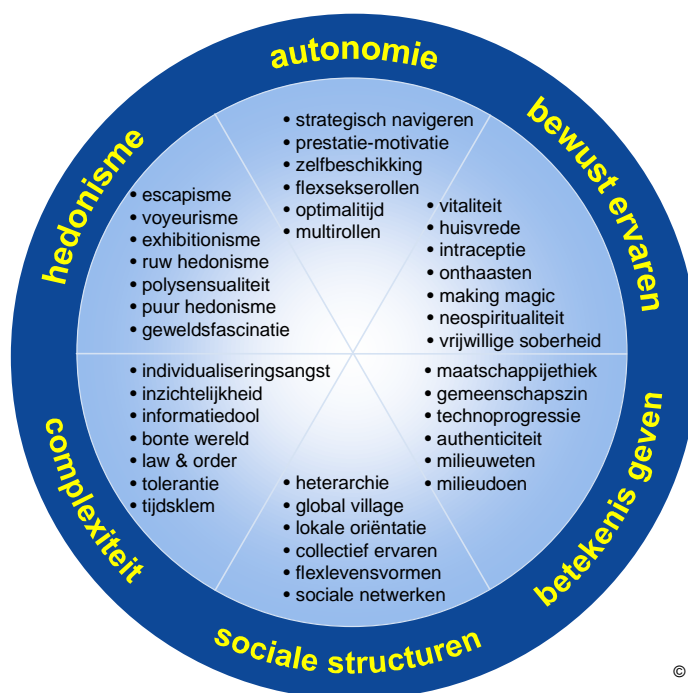
- Doelen: solidariteit, harmonie sociale en natuurlijke omgeving
- Leefstijl: milieubewust, kritisch, politiek betrokken
- Werk: net zo belangrijk als vrije tijd, parttime, voorkeur voor 'nuttig' zijn
- Vrije tijd: huiselijk en cultureel, vrijwilligerswerk
- Familie: verdeling van zorg, niet-traditioneel gezinsverband

Socio-demografie: leeftijd gespreid, (wat meer 35-65), hoge opleiding, inkomen gespreid

2.2 Onderstromenkompas

In deze paragraaf worden de belangrijkste sociaal-culturele onderstromen beschreven. Deze onderstromen beschrijven ontwikkelingen in de samenleving die van invloed zijn op het gedrag van mensen. De activiteit van de onderstromen komt bijvoorbeeld tot uiting in trends en veranderende consumptiepatronen. De sociaal-culturele onderstromen zijn in specifieke sociale milieus of specifieke groepen consumenten meer of minder actief.

Figuur 2.1 Het Socioconsult-kompas

© Motivacion Amsterdam B.V. SC 2000

Met behulp van de onderstromen worden veranderende behoeften en motieven van consumenten in kaart gebracht en worden trends verklaard en/of voorspeld. De sociaal-culturele onderstromen worden in het Socioconsult-kompas (figuur 3.1) schematisch weergegeven. Het Socioconsult-kompas bestaat uit zes segmenten: autonomie, bewust ervaren, betekenis geven, sociale structuren, complexiteit en hedonisme. De indeling van de onderstromen in segmenten is op kwalitatieve wijze en op basis van internationaal overleg tussen de Socioconsult-partnerbureaus tot stand gekomen. De segmenten staan voor de bepalende kenmerken van de hedendaagse maatschappij.

Autonomie

De huidige westerse samenleving kenmerkt zich door individualiteit, keuzevrijheid en een sterke behoefte aan zelfbepaling. Mensen kiezen hun eigen doelen en dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de keuzen die zij in het leven maken. Ook zijn zij in zekere mate flexibel en in staat om op een autonome manier hun weg te vinden in de hedendaagse maatschappij. Afhankelijk van economische en maatschappelijke omstandigheden kan autonomie zowel een bron zijn van positieve verandering (flexibiliteit, innovatie, harmonie), als van negatieve verandering (isolatie, anomie). Autonomie komt tot uitdrukking in de onderstaande onderstromen.

- strategisch navigeren
- prestatie-motivatie
- zelfbeschikking
- flexseksrollen
- optimalitijd
- multirollen

Bewust ervaren

Naarmate mensen het leven meer in eigen hand nemen, worden zij zich sterker bewust van de manier waarop zij het leven ervaren. In de laatste decennia zijn immateriële waarden een steeds belangrijkere rol gaan spelen in het alledaagse leven. Dit gaat gepaard met een groeiend bewustzijn van eigen gevoelens en van de manier waarop de werkelijkheid wordt waargenomen en geïnterpreteerd. Mensen zijn meer ontvankelijk voor zowel veranderingen in zichzelf als in hun omgeving. Dit komt onder meer tot uitdrukking in zaken als tijdsbeleving en gezondheidsbeleving en in de plaats die intraceptie in het dagelijkse leven inneemt. Ook neospiritualiteit, een huiselijke oriëntatie en de vrijwillige keuze voor een meer sober leven passen in het bewust omgaan met dagelijkse ervaringen. In onderstaande onderstromen komt 'bewust ervaren' tot uitdrukking.

- vitaliteit
- huisvrede
- intraceptie
- onthaasten
- making magic
- neospiritualiteit
- vrijwillige soberheid

Betekenis geven

Met het wegvallen van traditionele autoriteiten en het afkalvende geloof in vaste zekerheden (kerk, familie, de staat, politieke ideologie) gaan mensen op zoek naar 'nieuwe' zekerheden of grijpen terug op zekerheden uit het verleden. Vanuit een gevoel van leegte en bestaansonzekerheid dringt de vraag naar de zin van het leven zich op; waar in het leven moeten de prioriteiten liggen? Dit impliceert een zoeken naar nieuwe betekenissen en ethische normen. Het kan hierbij gaan om het zoeken naar betekenissen in het persoonlijk leven: activiteiten in het dagelijks leven moeten zinvol zijn, maar het kan ook gaan om 'betekenis geven' op maatschappelijk niveau: activiteiten moeten bijdragen aan een duurzame, betrokken en betekenisvolle maatschappij.

- maatschappijethiek
- gemeenschapszin
- technoprogressie
- authenticiteit
- milieuweten
- milieudoen

Sociale structuren

De toenemende autonomie van mensen gedurende de afgelopen decennia is gepaard gegaan met een wezenlijke verandering in de relaties die mensen met elkaar en met hun omgeving aangaan. In tegenstelling tot enkele decennia geleden hebben mensen niet langer het gevoel vanzelfsprekend te behoren tot één bepaalde groep of categorie. De ontwikkeling van nieuwe technologieën en de opkomende globalisering van cultuur en economie laten duidelijke sporen na in de hedendaagse maatschappij. Mensen hebben capaciteiten ontwikkeld om een groot en divers aantal contacten te leggen en te onderhouden en bewegen zich in uiteenlopende sociale structuren. Oorspronkelijk hiërarchisch georganiseerde structuren maken steeds meer plaats voor netwerken die flexibel en informeel van aard zijn. De invloed van de veranderende sociale structuren is kenmerkend voor onderstaande onderstromen.

- heterarchie
- global village
- lokale oriëntatie
- collectief ervaren
- flexlevensvormen
- sociale netwerken

Complexiteit

Complexiteit kenmerkt onze huidige samenleving. Niet alleen maken traditionele waarden en zekerheden steeds meer plaats voor andere waarden en structuren, tevens worden mensen geconfronteerd met een enorm aanbod aan producten, diensten, informatie en mogelijkheden. In deze wereld vol onzekerheden en mogelijkheden moeten mensen zelf hun prioriteiten stellen. Mensen worden continu met onzekerheden geconfronteerd en trachten daarin hun weg te vinden. Van individuen wordt verwacht dat zij hun eigen keuzen maken en orde brengen in de chaos. De volgende onderstromen zijn verbonden met de complexiteit van de hedendaagse samenleving.

- individualiseringsangst
- inzichtelijkheid
- informatiedool
- bonte wereld
- law & order
- tolerantie
- tijds-klem

Hedonisme

Het hedonisme is alom vertegenwoordigd in de moderne samenleving en in het leven van alledag. Genieten en plezierig leven zijn op zichzelf staande levensdoelen geworden en hoeven niet eerst 'verdiend' te worden door geleverde prestaties. Mensen zijn zich bewust van individuele verlangens naar genoeg en zijn in toenemende mate geneigd toe te geven aan deze verlangens. Taboes op het uiting geven aan deze verlangens zijn zwakker geworden.

Hedonisme kent verschillende verschijningsvormen, afhankelijk van persoonlijke waarden en de context waarbinnen mensen zich bewegen. In alle gevallen staat het 'hier en nu' genieten voorop. Mensen hebben de behoefte om af en toe aan de dagelijkse sleur te ontsnappen en tonen een behoefte aan dromen en fantasieën. Hedonisme ligt ten grondslag aan het zoeken van spanning, sensatie en meer extreme lichamelijke en geestelijke toestanden of kicks. Naast de meer op sensatie gerichte, ruwe vorm van hedonisme bestaat hedonisme ook als een meer subtiele verrijking van het persoonlijk leven. Niet de opwindende of kick vormt in dit geval het motief voor het gedrag, maar de behoefte aan zelfverwezenlijking en het tot uitdrukking brengen van de eigen persoonlijkheid. Beide vormen van hedonisme kunnen naast elkaar bestaan. De eerste vorm, het opzoeken van spanning en sterke sensaties, vindt men terug in de onderstromen 'geweldsfascinatie' en 'ruw hedonisme'; het streven naar verrijking van het persoonlijke leven is terug te vinden in de onderstromen 'puur hedonisme', 'poly-sensualiteit'. De onderstromen 'voyeurisme' en 'exhibitionisme' hebben zowel te maken met het opzoeken van intense ervaringen als het uitdrukken of verrijken van de eigen persoonlijkheid.

- escapisme
- voyeurisme
- exhibitionisme
- ruw hedonisme
- polysensualiteit
- puur hedonisme
- geweldsfascinatie

3 Amateurkunstbeoefening in Nederland

In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van amateurkunst in Nederland. De eerste paragraaf geeft inzicht in de cijfermatige omvang van zowel de totale amateurkunstbeoefening in Nederland als de disciplines. Socio-socio-demografische gegevens komen aan bod in de tweede paragraaf. De derde paragraaf legt zich vervolgens toe op een typering van de amateurkunstenaar in termen van waarden en normen. In de vierde paragraaf is amateurkunst opgesplitst naar disciplines en het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte samenvatting.

3.1 Omvang

De totale amateurkunstbeoefening in Nederland is gemeten in de volgende termen: personen die wekelijks meer dan 50 minuten besteden aan één of meerdere vormen van amateurkunst. In navolging van het onderzoek dat NIPO in 1999 heeft uitgevoerd houden wij de grens van 50 minuten beoefenen per week ook aan. "De keuze voor 50 minuten gaat uit van de gedachte dat we van iemand die serieus bezig is men zijn of haar kunst mogen verwachten dat men op weekbasis wel een uurtje mag besteden aan de feitelijke uitoefening, het lessen of oefenen van de amateurkunstdiscipline. Er is voor gekozen alleen een grens te trekken op basis van tijdbesteding. Het ambitieniveau is bewust niet meegewogen in deze definitie." (NIPO¹, 1999: pag. 2).

Als we deze definitie hanteren, beoefent 36% van de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 15 tot en met 80 jaar één of andere vorm van amateurkunst.

In de vragenlijst is ook gevraagd naar de amateurkunstbeoefening van de gezinsleden. Zodoende kan namelijk een globaal inzicht geboden worden in de amateurkunstbeoefening van huishoudens en van kinderen in de leeftijdscategorie van 6 tot en met 14 jaar. Deze informatie is de in de volgende paragraaf opgenomen.

Naast de algemene amateurkunstbeoefening kan onderscheid gemaakt worden tussen een zestal hoofddisciplines. De definitie van deze disciplines is in nauw overleg met PAK opgesteld.

¹ Bron: Amateurkunstbeoefening 1999, Joep Wils, NIPO Amsterdam.

Tabel 1 Deelnamepercentages amateurkunstdisciplines

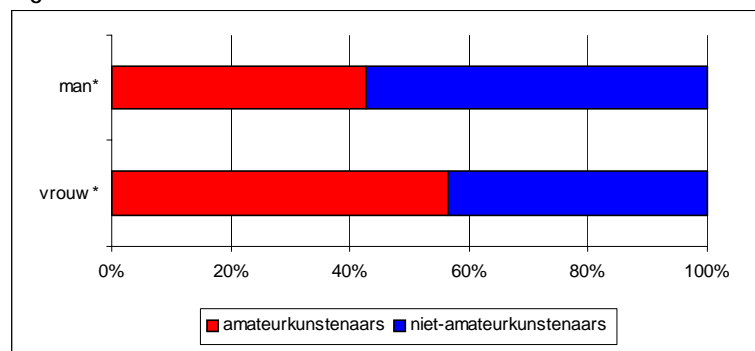
	Motivaction 2000 15 t/m 80 jaar
Audiovisueel	14%
Beeldend	15%
Dans	8%
Muziek	12%
Schrijven	3%
Theater	1%

De disciplines 'schrijven' en 'theater' voldoen niet aan de minimale 5%-eis ten aanzien van de gemiddelde beoefening (zie opmerking in paragraaf 1.3). Als bij de discipline 'schrijven' de grens van 50 minuten beoefening achterwege wordt gelaten, blijkt het percentage beoefenaars 3,9% te zijn. Deze discipline zal daarom 'hypothetisch' worden behandeld in hoofdstuk 8. Theater (toneel, muziektheater, mime en bewegingstheater, poppenspel, objecttheater) blijkt zelfs na het loslaten van de 50-minutengrens niet voldoende omvang te hebben (2,3%) en zal diensomgevolge niet afzonderlijk worden gerapporteerd.

3.2 Socio-demografische gegevens

In deze paragraaf wordt beschreven wat de socio-demografische kenmerken zijn van amateurkunstenaars vergeleken met niet-amateurkunstenaars. Uit de eerste figuur kan worden afgelezen dat het aandeel vrouwen binnen de groep amateurkunstenaars hoger is dan binnen de groep die geen amateurkunst beoefent.

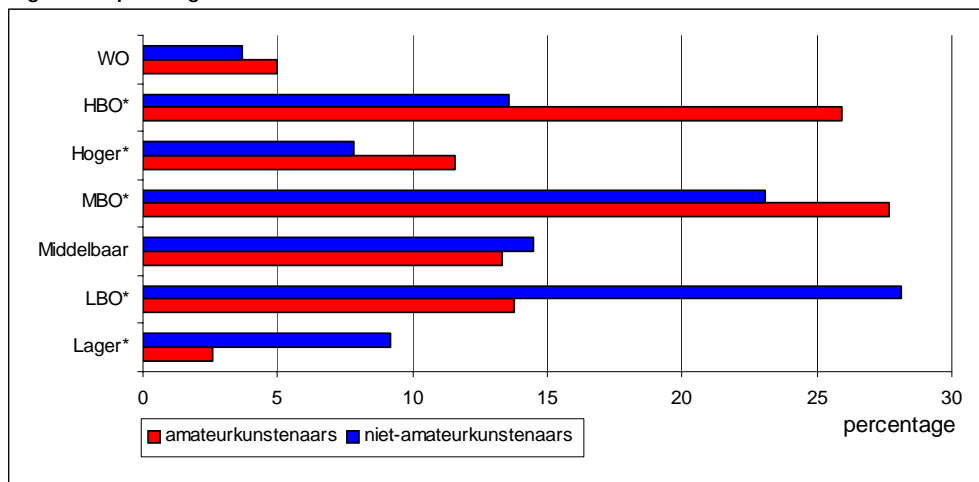
Figuur 1 Sekse amateurkunstenaars

* betekent een significant verschil met 95% betrouwbaarheid

Binnen de groep amateurkunstenaars doen zich significant meer hoger opgeleiden voor dan bij de niet-amateurkunstenaars. Lager opgeleide amateurkunstenaars zijn er beduidend minder.

Figuur 2 Opleidingsniveau amateurkunstenaars

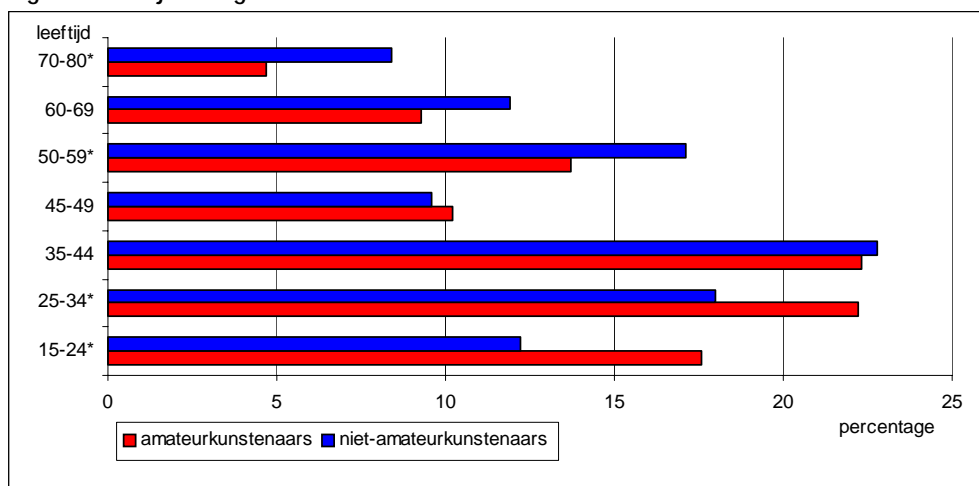

* betekent een significant verschil met 95% betrouwbaarheid

- Lager = lager onderwijs (VGLO, LAVO)
- LBO = lager beroepsonderwijs (LTS, ITO, LEAO, LHNO, Huishoudschool)
- Middelbaar = middelbaar algemeen onderwijs (MAVO, ULO, MULO, IVO)
- MBO = middelbaar beroepsonderwijs (MBO, MTS, MEAO, MHNO, INAS, MLS)
- Hoger = hoger algemeen en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (HAVO, VWO, NMS, HBS, Gymnasium, Lyceum, Atheneum)
- HBO = hoger beroepsonderwijs (HBO, HTS, HEAO, kandidaatsopleiding)
- WO = wetenschappelijke onderwijs.

Ook in de leeftijdscategorieën doen zich verschillen voor tussen amateurkunstenaars en niet-amateurkunstenaars. De eerste komen significant vaker voor bij de jongeren leeftijdsgroepen (15 tot en met 24 jaar en 25 tot en met 34 jaar) en minder vaak bij de hogere leeftijdsgroepen.

Figuur 3 Leeftijdscategorieën amateurkunstenaars

* betekent een significant verschil met 95% betrouwbaarheid

6 tot en met 14 jaar

De leeftijdsgroep 6 tot en met 14 jaar is in de steekproef van Socioconsult niet vertegenwoordigd. Door een vraag op te nemen over de amateurkunstbeoefening

in het huishouden kan echter een globaal inzicht gegeven worden in deze groep jongeren. Daarbij dient de kanttekening te worden gemaakt dat Socioconsult representatief is voor de groep 15 tot en met 80-jarigen in Nederland en dus niet voor de jongeren van 6 tot en met 14 jaar. Uit de onderstaande cijfers kan daarom niet worden afgeleid hoeveel procent van alle jongeren van 6 tot en met 14 jaar aan amateurkunst doen.

In de steekproef hebben de huishoudens in totaal 275 kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 14 jaar die een amateurkunstdiscipline beoefenen.

- 16% van de 6-14 jarigen (N= 43) doet aan audiovisuele amateurkunst
- 15% van de 6-14 jarigen (N= 40) doet aan beeldende amateurkunst
- 24% van de 6-14 jarigen (N= 67) doet aan amateurdans
- 39% van de 6-14 jarigen (N= 106) doet aan amateurmuziek
- 3% van de 6-14 jarigen (N= 8) doet aan amateurschrijven
- 4% van de 6-14 jarigen (N= 11) doet aan amateurtheater

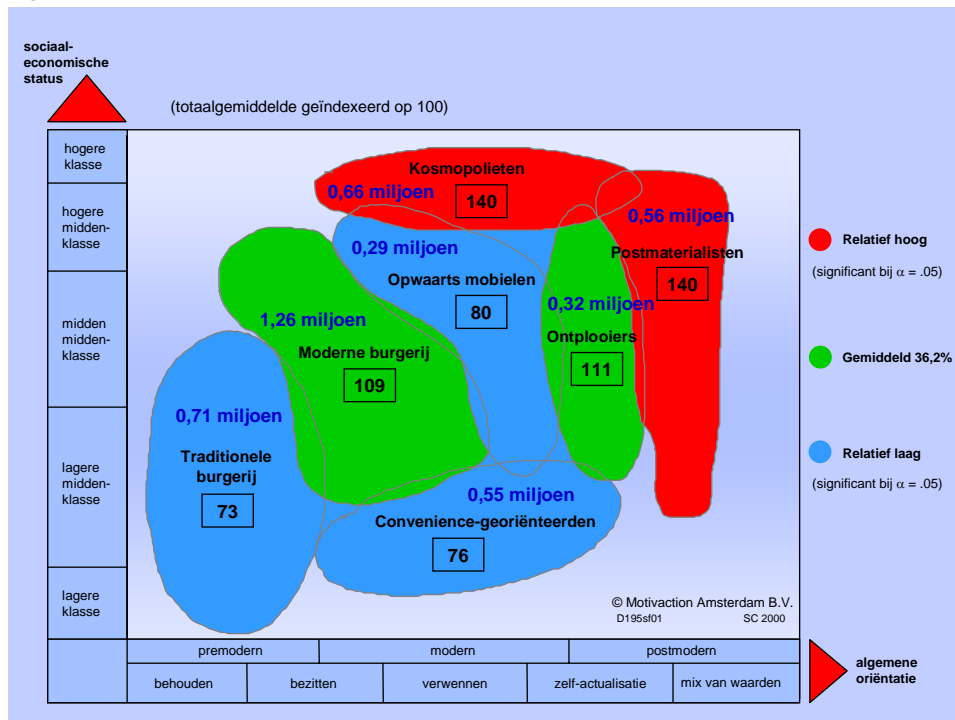
3.3 Normen en waarden

Op basis van de twee pijlers van Socioconsult, sociale milieus en onderstromen, wordt in deze paragraaf inzicht geboden in de waarden en normen van amateurkunstenaars.

Amateurkunstenaars bevinden zich relatief veel in de sociale milieus van de kosmopolieten en postmaterialisten, milieus die erom bekend staan cultureel zeer actief te zijn. Ook de passieve cultuurparticipatie is in deze milieus relatief hoger dan in de rest van Nederland. Uit de relatieve index in de figuur kunnen we opmaken dat het aandeel kosmopolieten en postmaterialisten 40% groter is dan gemiddeld in Nederland (zie ook leeswijzer in paragraaf 1.3), hetgeen impliceert dat ruim de helft van deze milieus aan een of andere vorm van amateurkunst doet. Dit impliceert, zoals in figuur 1 in blauwe letters is aangegeven, dat ongeveer 660.000 kosmopolieten en 560.000 postmaterialisten aan amateurkunst doen.

Deelname is gemiddeld (met andere woorden circa 36%) bij de moderne burgerij en ontplooiers. Amateurkunst is in absolute omvang echter bij de moderne burgerij het grootst.

Figuur 4 Amateurkunstenaars

De milieus waar amateurkunst relatief van ondergeschikt belang is, zijn de traditionele burgerij, de convenience-georiënteerden en de opwaarts mobielen. De opwaarts mobielen en convenience-georiënteerden zijn beide vooral op zichzelf gericht. Beide milieus spreiden een desinteresse in het reilen en zeilen van de wereld die hen omringt tentoon. Opwaarts mobielen zijn vooral geïnteresseerd in uiterlijk en materialistisch vertoon, terwijl de convenience-georiënteerden vooral gericht zijn op gemak en genot. De traditionele burgerij wordt gekenmerkt door een focus op de naaste leefomgeving en de familie. Huiselijke vrijetijdsactiviteiten zoals handwerken, puzzelen en lezen passen meer in de leefstijl van de mensen in dit milieu dan beoefening van amateurkunst.

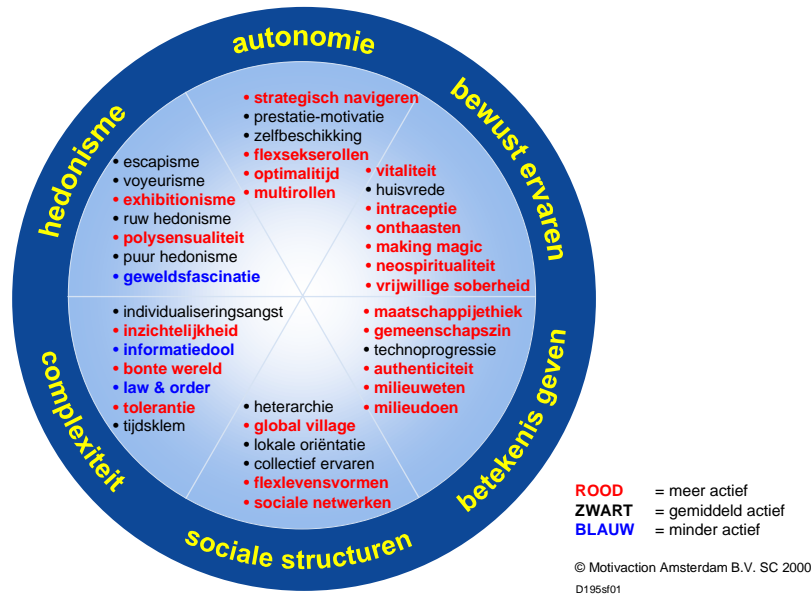
Uit het onderstromenkompas (figuur 5) kan worden opgemaakt welke normen en waarden amateurkunstenaars gemeen hebben.

Uit de combinatie van de onderstromen global village, maatschappijethiek, gemeenschapszin, milieuweten en -doen blijkt dat mensen die aan één of andere vorm van amateurkunst doen een brede interesse hebben in maatschappelijke vraagstukken. Zij zijn bereid zich in te zetten ter verbetering van sociale omstandigheden in de directe leefomgeving, maar hebben ook oog voor mondiale ontwikkelingen. Daarnaast zijn zij milieubewust, zowel in houding als in gedrag.

Expressie en fantasie zijn ook belangrijke drijfveren voor deze groep mensen. De ratio wordt bij hen overschaduwd door magie en het onbekende (making magic); zij worden geïntrigeerd door mystiek en het onverklaarbare (neospiritualiteit). De amateurkunstenaars genieten van de mooie dingen van het leven (polysen-

sualiteit) en schromen daarbij niet aan anderen te tonen hoe zij hun persoonlijk leven vormgeven (exhibitionisme).

Figuur 5 Amateurkunstenaars

De onderstromen sociale netwerken, intraceptie, bonte wereld en tolerantie duiden er voorts op dat amateurkunstenaars zeer sociaal geëngageerd zijn. Zij zijn sterk in het aangaan van nieuwe contacten, tonen grote belangstelling in de mening en het leven van andere mensen en laten zich inspireren door de multi-culturele aspecten van onze maatschappij. Zij staan open ten aanzien van 'afwijkende samenlevingsvormen' en zijn geëmancipeerd in de rolverdeling tussen mannen en vrouwen (flexlevensvormen en flexseksrollen). Het aannemen van verschillende rollen in verschillende situaties wordt door hen ook geaccepteerd (multirollen).

Tot slot blijkt uit het kompas dat amateurkunstenaars bewust leven. Zo hebben zij veel aandacht voor hun gezondheid en laten zij zich niet opjagen door de snelheid van het leven van alledag (vrijwillige soberheid). Zij nemen zelfs bewust de tijd voor zaken die zij belangrijk vinden (onthaasten) en manoeuvreren zichzelf met andere woorden autonoom door het leven (strategisch navigeren).

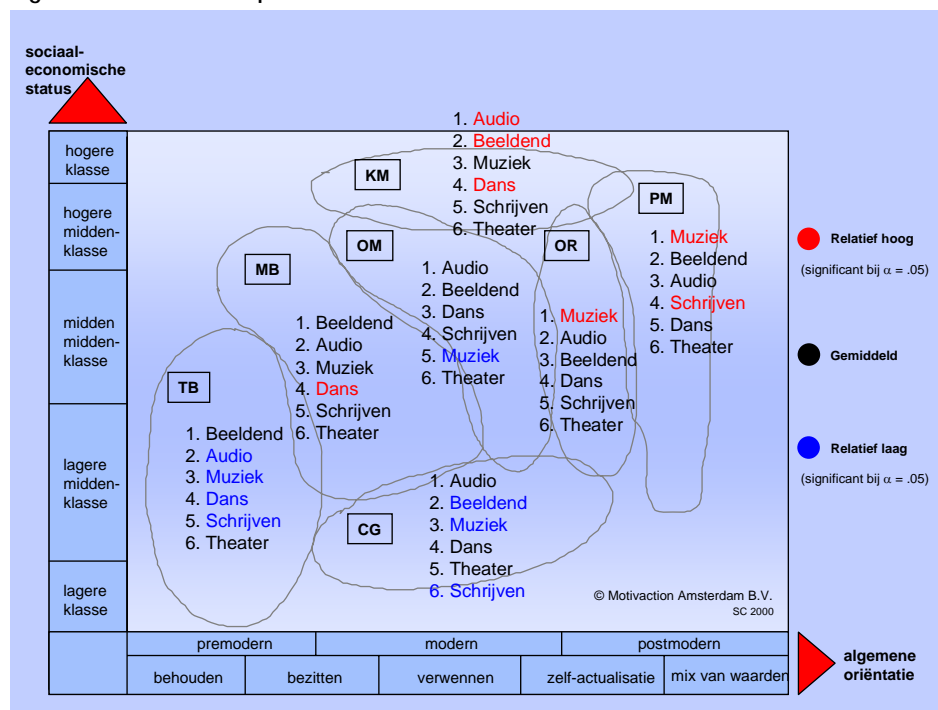
3.4 De disciplines

Binnen de amateurkunstbeoefening onderscheiden we zes disciplines. Deze disciplines zullen in de volgende hoofdstukken afzonderlijk aan bod komen. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van alle disciplines binnen de sociale milieu van Nederland.

Overeenkomstig de bevindingen van algemene amateurkunstbeoefening in de vorige paragraaf blijkt uit figuur 6 dat de kosmopolieten (vooral) en de postmaterialisten de meest actieve amateurkunstbeoefenaars zijn en dat de traditionele

burgerij, de convenience-georiënteerden en de opwaarts mobilen in geen van de vormen van amateurkunst meer dan gemiddelde interesse tonen.

Figuur 6 Overzicht disciplines

De voorkeuren van de kosmopolieten wijken af van die van de postmaterialisten. De eersten beoefenen relatief meer de disciplines audiovisueel, beeldend en dans, terwijl de postmaterialisten de voorkeur geven aan muziek en schrijven.

In de rangorde van de subdisciplines doen zich ook verschillen voor. Audiovisuele amateurkunst staat bij de moderne milieus (convenience-georiënteerden, opwaarts mobilen en kosmopolieten) op nummer-1, bij de milieus traditionele milieus is die plek weggelegd voor beeldende amateurkunst, terwijl de postmoderne milieus duidelijk de voorkeur geven aan muziek.

In de volgende tabel is aangegeven hoe groot de overlap is tussen de disciplines. De tabel dient hiervoor 'verticaal' gelezen te worden: 29,7% van de audiovisuele amateurkunstenaars doet ook aan beeldende amateurkunst. In de laatste kolom staan de percentages van mensen die aan de diverse disciplines doen.

Tabel 2 Overlap disciplines (in %)

	Audio	Beeldend	Dans	Muziek	Schrijven	Totaal
Audio		27,9	28,7	29,3	33,3	14,3
Beeldend	29,7		24,6	23,9	41,9	15,2
Dans	15,5	12,5		14,6	20,7	7,7
Muziek	24,0	18,5	22,1		36,8	11,6
Schrijven*	9,1	10,7	10,5	12,3		3,9
Totaal	84,3	74,3	89,4	88,6	149,9	

* Geen grens van 50 minuten

Uit de laatste rij valt af te lezen dat amateurschrijvers relatief het meest aan andere amateurkunstdisciplines deelnemen: amateurschrijvers beoefenen gemiddeld anderhalve andere amateurkunstdiscipline.

Over het algemeen blijkt verder uit de tabel dat de overlap tussen de verschillende amateurkunstdisciplines vrij groot is.

3.5 Samenvatting

Ruim een derde van de Nederlanders is een amateurkunstenaar. Beeldende en audiovisuele amateurkunst zijn het meest beoefend, gevolgd door muziek, dans, schrijven en theater (in volgorde van deelname percentages). Samengevat kunnen amateurkunstenaars als volgt getypeerd worden:

- relatief groot aandeel van kosmopolieten en postmaterialisten (absoluut gezien veel moderne burgers)
- meer jongeren, vrouwen en hoger opgeleiden
- bij jongeren zijn muziek en dans het meest populair
- overeenkomstige normen en waarden amateurkunstenaars: maatschappijbewust, sociaal geëngageerd, expressief, bewust levend en geëmancipeerd.

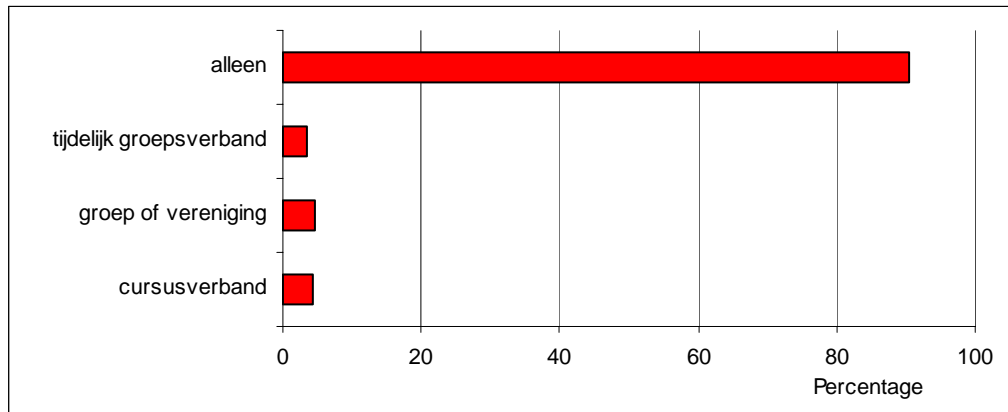
4 Audiovisueel

Audiovisuele amateurkunst wordt door circa 14% van de Nederlanders van 15 tot en met 80 jaar serieus, dat wil zeggen meer dan 50 minuten per week, beoefend.

4.1 Organisatiegraad en motieven

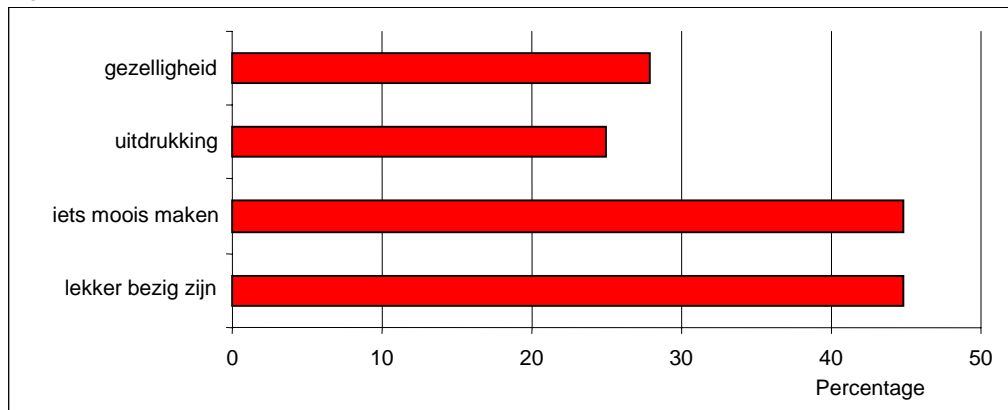
Bijna iedereen die aan audiovisuele amateurkunst doet, prefereert dat alleen te doen. 91% van de audiovisuele kunstenaars organiseert zich met andere woorden niet in een groep of vereniging en volgt ook geen cursus. Slechts 10% organiseert zich op de één of andere manier.

Figuur 1 Organisatiegraad audiovisueel

Motieven van de audiovisuele amateurkunstenaars zijn dat zij iets moois willen maken en dat zij lekker bezig willen zijn; deze motieven worden vaker genoemd dan de andere twee motieven.

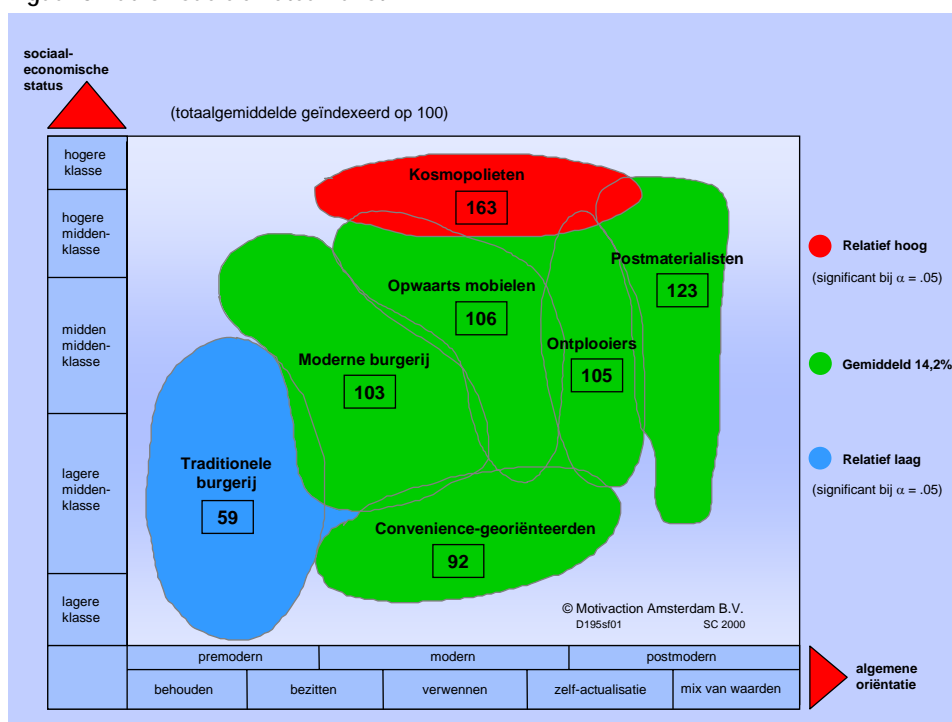
Figuur 2 Motivaties audiovisueel

4.2 Normen en waarden

Audiovisuele amateurkunst wordt relatief het meest beoefend door de kosmopolieten. Het aandeel onder dit milieu is ruim anderhalf keer zo groot dan gemiddeld in de Nederlandse bevolking (14%). Dit milieu wordt gekenmerkt door een behoefte aan zelfontplooiing en een brede interesse in het diverse aanbod aan vrijetijdsactiviteiten. De leefstijl van de kosmopolieten is dan ook veelzijdig: audiovisuele amateurkunst is, zoals in andere hoofdstukken naar voren zal komen, niet de enige vorm van amateurkunst, die in dit milieu op een relatief grote achterban kan rekenen.

Figuur 3 Audiovisuele amateurkunst

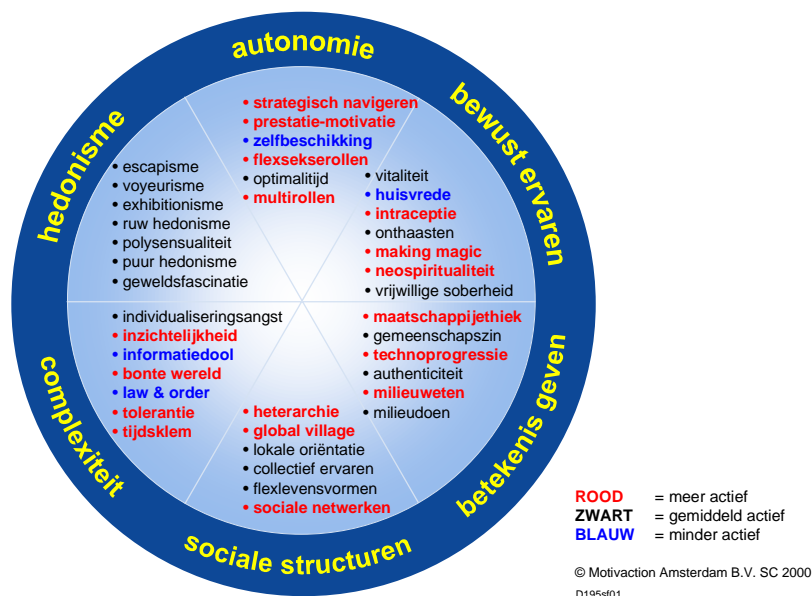
Over de andere sociale milieus is deze amateurkunst vorm vrij gemiddeld verdeeld, met uitzondering van de traditionele burgerij, onder wie het aandeel slechts de helft is van het landelijk gemiddelde.

De onderstromen die van invloed zijn op het gedrag van mensen die aan audiovisuele amateurkunst doen, variëren over de diverse segmenten van het kompas. Alleen het segment hedonisme speelt geen actieve rol.

Heterarchie is een onderstroom die duidt op de afkeer van hiërarchisch ingestelde organisaties. Mensen die aan audiovisuele amateurkunst doen, hebben graag inspraak en een zekere mate van verantwoordelijkheid. Voorts zijn zij gericht op het behalen van persoonlijke doelen; uit het aangaan van deze uitdagingen putten zij bevrediging (prestatie-motivatie). Zij ervaren echter wel een bepaalde mate van tijdsdruk (tijds-klem). Onderstromen als vrijwillige soberheid en onthaasten, trends die zich steeds vaker voordoen bij mensen die ergernis ervaren van de continue tijdsdruk, zijn echter bij deze groep niet van belang.

Daarbij laten zij ruimte voor magie en het spirituele (making magic en neospiritualiteit).

Figuur 4 Audiovisuele amateurkunst

De audiovisuele amateurkunstenaars tonen een grote mate van vertrouwen in de technologische vooruitgang.

4.3 Subdisciplines

Binnen de hoofddiscipline audiovisuele amateurkunst doen zich drie subdisciplines voor: fotografie, film en video en computerkunst. De achterban van deze drie subdisciplines onderscheidt zich op een aantal facetten van de hoofddiscipline. De figuren behorende bij de subdisciplines (sociale milieus en kompas met sociaal-culturele onderstromen) zijn in bijlage 2 opgenomen.

4.3.1 Fotografie

Deze subdiscipline is oververtegenwoordigd bij de kosmopolieten en de postmaterialisten en vindt relatief weinig aftrek bij de traditionele burgerij. Mensen uit het postmaterialistische milieu zijn sterk maatschappijkritisch, voorstanders van verantwoord leven en zeer sociaal bewogen. Dit vertaalt zich in het kompas van deze mensen: alle onderstromen in het segment 'betekenis geven' zijn actief van invloed op hun leven. Zowel het milieu als sociaal-maatschappelijke aangelegenheden zijn interessegebieden van de amateurfotograaf.

4.3.2 Film en video

Film en video is een tweede subdiscipline van audiovisuele amateurkunst. Deze vorm van amateurkunstbeoefening vinden we vooral terug bij de moderne burgerij, een sociaal milieu dat vooral gekenmerkt wordt door gematigdheid. De

traditionele burgerij is wederom ondervertegenwoordigd bij deze vorm van kunstbeoefening.

Uit het kompas komt een zekere gematigdheid tot uitingen: het aantal onderstromen dat actief is, blijft beperkt tot een zevental. Eén van de dingen die uit deze actieve onderstromen naar voren komt, is dat zij een positieve interesse hebben in de mogelijkheden van technologie (technoprogessie) en sociaal ingesteld zijn (sociale netwerken). Hun blikveld strekt zich uit tot buiten de landsgrenzen, zij zijn zich bewust van de voortschrijdende globalisering.

4.3.3 Computerkunst

Computerkunst is de derde uitingsvorm van audiovisuele amateurkunst. Deze vorm van kunst is vooral voorbehouden aan de opwaarts mobilen, die een bijna tweemaal zo hoog percentage hebben dan het gemiddelde van ruim 5%. De traditionele burgerij scoort significant lager dan dit gemiddelde. Ook minder dan 5% van de postmaterialisten en convenience-georiënteerden voelt zich tot deze amateurkunstvorm aangetrokken, maar dit verschil blijkt niet significant.

Een opvallende combinatie van actieve onderstromen bij deze groep mensen bestaat uit geweldsfascinatie, technoprogessie en prestatie-motivatie. Mensen in deze groep zijn vooruitgangszinnig en accepteren de voortschrijdende integratie van technologie in het dagelijks leven. Daarbij sluit de negatieve score op authenticiteit naadloos aan; zij verlangen niet terug naar ambachtelijkheid. Deze groep mensen blijkt zich aangetrokken te voelen tot actie en geweld en is zeer prestatiegericht.

4.4 Samenvatting

Het normen- en waardepatroon van de liefhebbers van audiovisuele amateurkunst verenigt een aantal onderstromen in zich die te maken hebben met een vrij rationele kijk op het leven (prestatie-motivatie, technoprogessie) en een zelfbewust en druk leven (heterarchie, tijds-klem).

Tussen de onderliggende subdisciplines doen zich verschillen voor.

- Fotografie kenmerkt zich door onderstromen die betrekking hebben op betekenis geven en maatschappelijke betrokkenheid
- Film en video: breed met zwaartepunt bij moderne burgerij
- De mensen die aan computerkunst doen zijn sterker prestatiegericht en houden van spanning en sensatie.

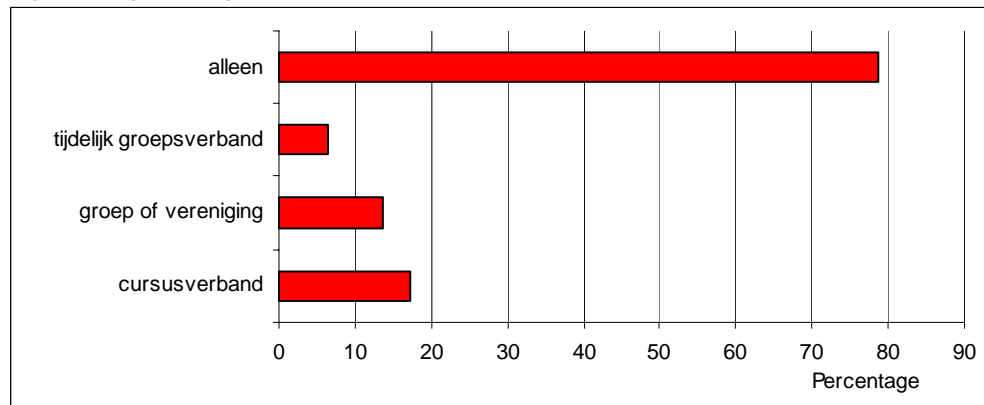
5 Beeldend

Beeldende amateurkunst wordt door 15,1% van de Nederlanders van 15 tot en met 80 jaar serieus, dat wil zeggen meer dan 50 minuten per week, beoefend.

5.1 Organisatiegraad en motieven

Net als bij audiovisuele amateurkunstenaars zien we ook bij de discipline beeldend dat men deze kunstvorm niet in een gezelschap beoefent, maar bij voorkeur alleen. Bij beeldende amateurkunst ligt dit percentage wel iets lager dan bij audiovisueel: bijna 80% zegt dit alleen te beoefenen. Daarnaast wordt beeldende kunst echter ook in cursusverband (17%) of een groep of vereniging (14%) beoefend². Een tijdelijk groepsverband wordt minder genoemd.

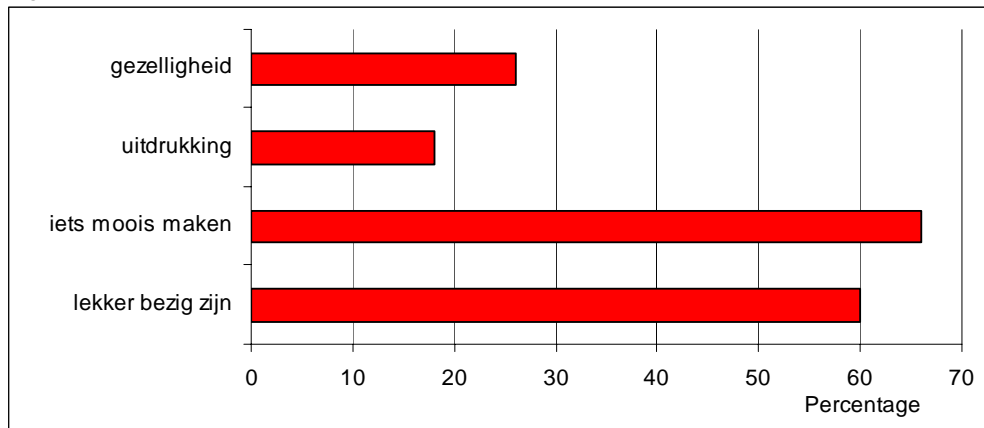
Figuur 1 Organisatiegraad beeldend

'Iets moois maken' (vooral) en 'lekker bezig zijn' zijn motieven voor beeldende amateurkunstenaars. Gezelligheid wordt door een kwart van de beeldende amateurkunstenaars als motieven genoemd, terwijl de motieven 'uitdrukking van wat me bezig houdt' 20% wordt genoemd.

² Deze percentages tellen niet op tot 100%, omdat men meerdere organisatievormen kan aangeven.

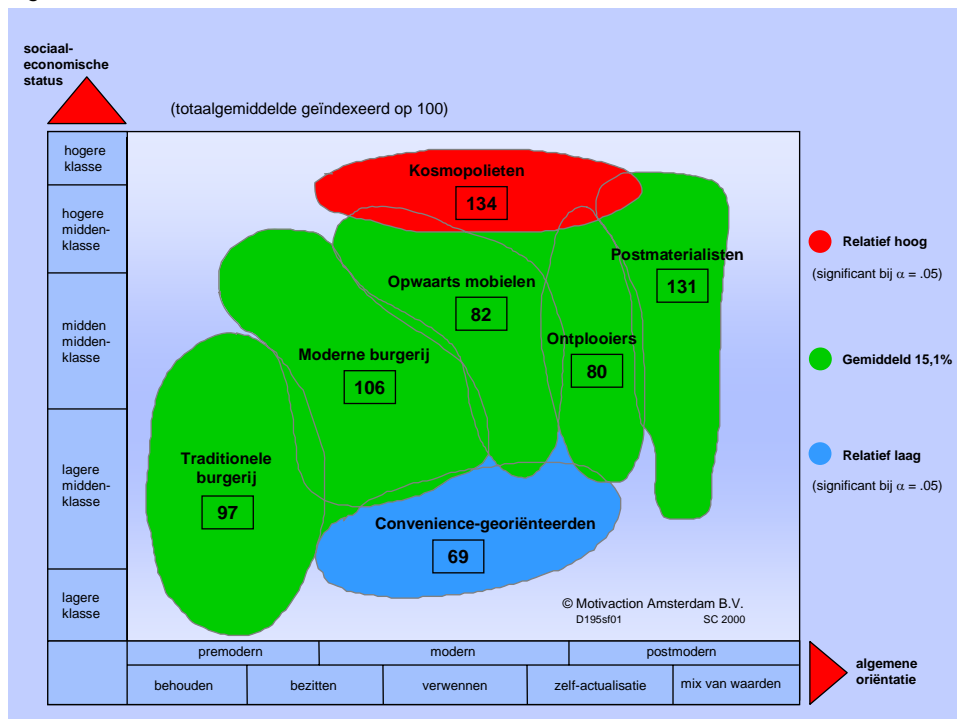
Figuur 2 Motieven beeldend

5.2 Normen en waarden

Beeldende amateurkunst wordt relatief het meest beoefend door kosmopolieten, die significant meer deelnemen dan gemiddeld in Nederland. Ook onder de postmaterialisten is hun aandeel aanzienlijk hoger dan gemiddeld, doch niet significant.

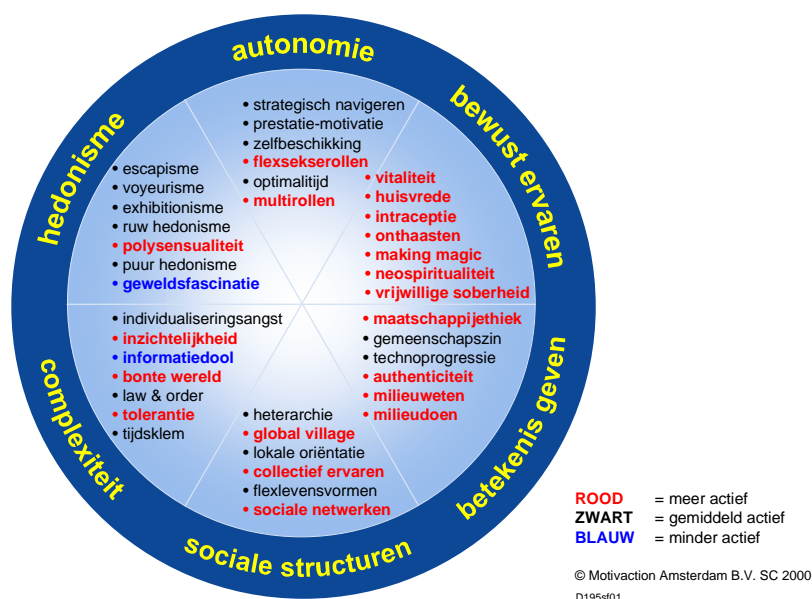
Figuur 3 Beeldende amateurkunst

Onder convenience-georiënteerden is het aandeel beeldende kunstenaars het laagst. De opwaarts mobielen en ontplooiers scoren wel lager dan gemiddeld, maar niet significant. De moderne en traditionele burgerij hebben een gemiddelde deelname.

In het kompas van mensen die aan beeldende amateurkunst doen, springt vooral het segment bewust ervaren in het oog: alle onderstromen in dit segment zijn meer actief dan in de rest van de bevolking. Bewust ervaren heeft vooral betrekking op de groeiende rol van immateriële waarden in het alledaagse leven. Ont-haasten en vrijwillige soberheid zijn twee voorbeelden van een sterke maatschappelijke ontwikkeling genaamd downshifting, die een tegenhanger vormt van het jachtige, complexe leven. Immateriële waarden, zoals vitaliteit, kwaliteit en huiselijkheid zijn van groot belang voor deze groep mensen. De positieve score op authenticiteit sluit hierbij aan: men zet zich af tegen de vergaande integratie van technologische ontwikkelingen in het leven van alledag en men verlangt terug naar meer ambachtelijkheid en puurheid.

Figuur 4 Beeldende amateurkunst

Ondanks dat deze groep mensen aangeeft hun kunstvorm bij voorkeur alleen uit te oefenen, zijn zij geen sterke voorstanders van individualisering. Dat blijkt uit de onderstroom collectief ervaren; men voelt zich graag verbonden met andere mensen.

5.3 Subdisciplines

Binnen de hoofdiscipline beeldend worden drie subdisciplines onderscheiden. Tussen deze disciplines doen zich verschillen voor, die in de volgende paragrafen toegelicht worden. De figuren behorende bij de subdisciplines (sociale milieus en kompas met sociaal-culturele onderstromen) zijn in bijlage 2 opgenomen.

5.3.1 Teken en schilderen

Onder deze subdiscipline vallen naast tekenen en schilderen ook beeldhouwen, etsen en keramiek. De kern van de beoefenaars van deze subdiscipline bevindt zich bij de kosmopolieten en postmaterialisten.

In het kompas van deze mensen kleuren vele onderstromen rood, hetgeen erop wijst dat deze mensen een uitgesproken mening hebben. Binnen de groep beeldend kunstenaars vertonen zij het meest een hang naar hedonisme en genot. Ontspanning is voor hen een manier om te ontsnappen aan het hectische leven van alledag (escapisme) en ook dromen en fantasieën helpen hen om de dagelijkse beslommingen even te ontvluchten (making magic en puur hedonisme).

5.3.2 Textiel

De subdiscipline textiel bestaat uit weven, kantklossen, spinnen/verven/quiltten, borduren en mode. Degenen die aangeven één van deze textiele kunstvormen als hobby te hebben, bevinden zich hoofdzakelijk in de traditionele burgerij. De onderstromen die in het kompas actief zijn, kunnen ook samengevat worden onder de noemer 'traditioneel'. Vanwege de activiteit van onderstromen zoals lokale oriëntatie, law and order, huisvrede en individualiseringsangst vormt deze groep een vreemde eend in de (amateurkunst-)bijt. Het is namelijk een groep mensen die zich niet autonoom en zelfverzekerd staande kunnen houden in de complexiteit van de huidige maatschappij. Zij trekken zich terug in huiselijke kringen en worden geen wegwijs meer uit de vele informatiebronnen die voorhanden zijn. Voor hen is de wereld niet binnen handbereik (zij staan niet open voor technologische ontwikkelingen en de globalisering), maar staat de wereld gelijk aan de lokale leefgemeenschap.

5.3.3 Overig beeldend

De overige vormen van beeldende amateurkunst (papierknippen, emailleren, porcelijn schilderen, origami, pergamano, boekbinden, installaties/ ruimtelijk objecten) hebben niet een eenduidige achterban, maar zijn gelijkmatig verdeeld over de sociale milieus. Postmaterialisten zijn weliswaar licht in de meerderheid, maar het verschil met het landelijk gemiddelde blijkt niet significant.

In het onderstromenkompas komt het belang van 'bewust ervaren', zoals we dat bij de hoofddiscipline beeldend reeds zagen, weer terug. Afgezien van vitaliteit zijn alle onderstromen in dit segment actief.

5.4 Samenvatting

Relatief veel kosmopolieten doen aan beeldende amateurkunst. Kenmerkend voor het normen- en waardepatroon van de beeldende amateurkunstenaar zijn de onderstromen die betrekking hebben op een immateriële oriëntatie en een bewust leven. Balans, rust en zuiverheid lijken kernwoorden voor deze groep mensen.

De subdisciplines van beeldende amateurkunst vertonen verschillen.

- Tekenen en schilderen: heel actief kompas met nadruk op hedonisme, maar ook maatschappelijke bewustzijn en bewust ervaren
- Textiel: vreemde eend in de bijt, nadruk bij traditionele burgerij, met kenmerkende onderstromen als lokale oriëntatie, law and order en individualiseringsangst.
- Overige beeldende kunsten (zoals papierknippen en origami) zijn weinig geprononceerd; hier komen vooral de onderstromen die betrekking hebben op bewust ervaren weer aan bod.

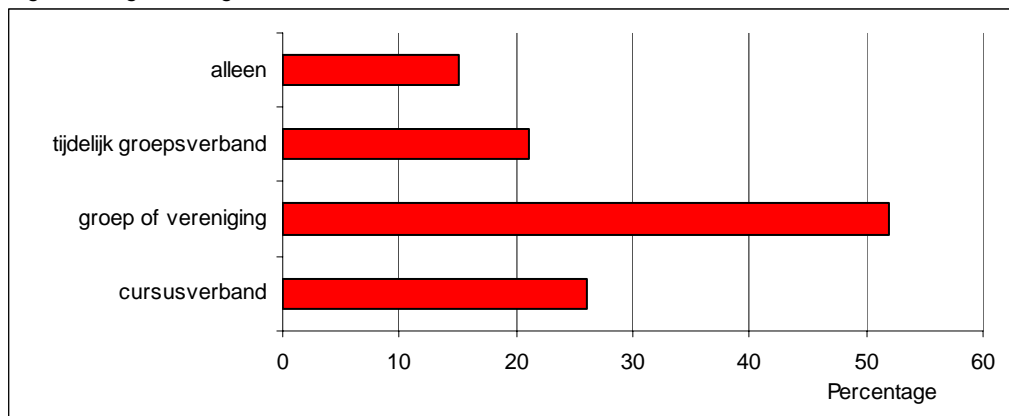
6 Dans

De amateurkunstdiscipline dans wordt door circa 8% van de Nederlanders van 15 tot en met 80 jaar serieus, dat wil zeggen meer dan 50 minuten per week, beoefend.

6.1 Organisatiegraad en motieven

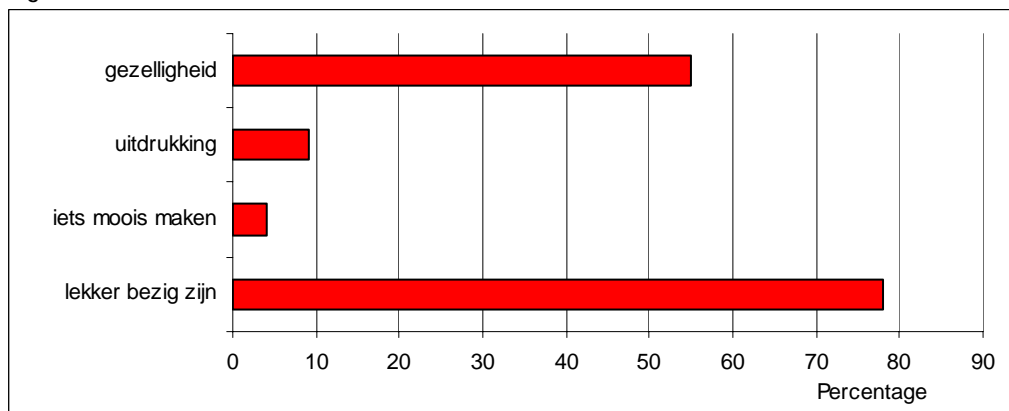
Dansers beoefenen hun kunstvorm het meest in een (vaste) groep of vereniging. Ook zegt een kwart van de dansers in cursusverband te dansen. Een tijdelijk groepsverband en alleen dansen komt minder vaak voor. Daarmee wijkt deze kunstvorm af van de meeste andere disciplines, die overwegend alleen worden beoefend.

Figuur 1 Organisatiegraad

Bij deze hoge mate van organisatie sluiten de motivaties aan. Dansen wordt vooral gedaan om lekker bezig te zijn, die vaker wordt genoemd dan een andere belangrijke motivatie, namelijk de gezelligheid. 'Iets moois maken', een belangrijk motief voor audiovisuele en beeldende amateurkunst, speelt bij amateurdansers een geringe rol, evenals 'uitdrukking van wat me bezighoudt'.

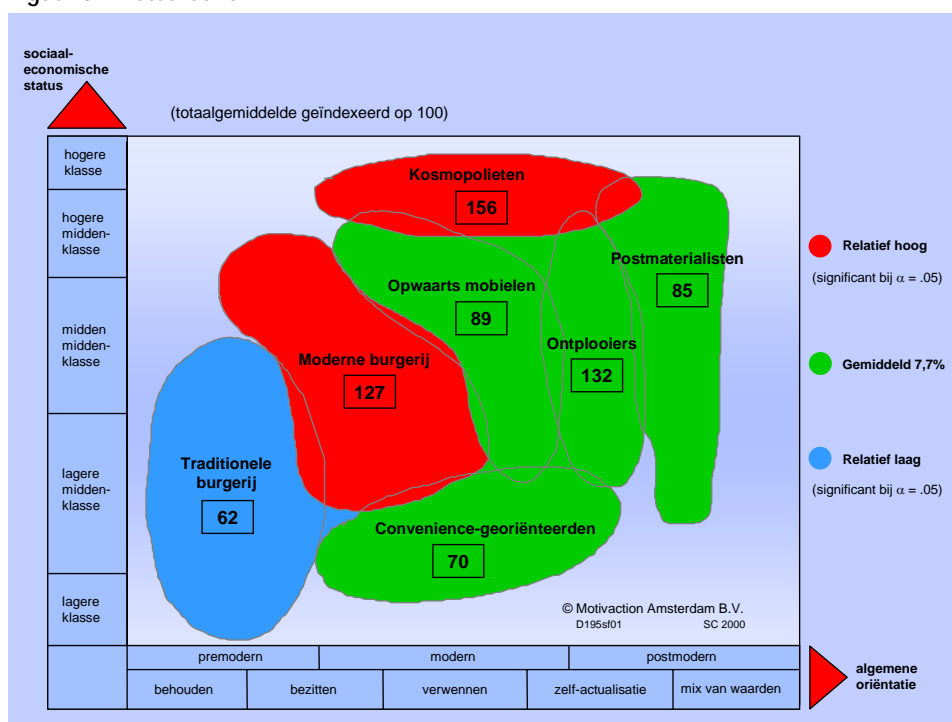
Figuur 2 Motieven

6.2 Normen en waarden

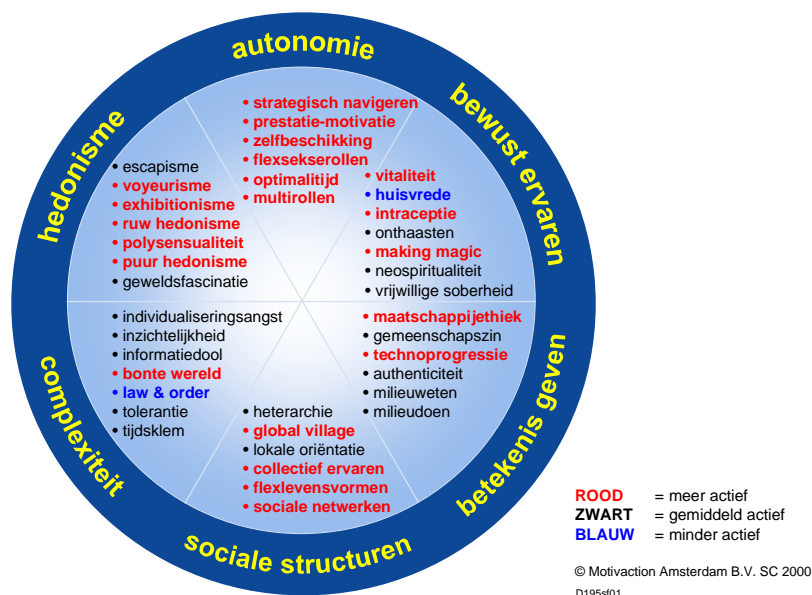
Amateurdansers vinden we relatief veel bij de kosmopolieten (ruim anderhalf keer zoveel als het gemiddelde) en de moderne burgerij (bijna 30% meer dan het gemiddelde). Daarmee is dans de enige amateurkunstdiscipline die relatief veel door de moderne burgerij beoefend wordt. Over het algemeen kenmerkt dit milieu zich door gematigdheid, door weinig uitgesproken te zijn, hetzij positief / actief, hetzij negatief / inactief. Om die reden worden zij ook wel de doorsnee Nederlanders genoemd.

Figuur 3 Amateurdans

In het kompas van de dansers valt hoofdzakelijk een tweetal punten op. Allereerst het segment 'autonomie', dat bij geen van de andere amateurkunstdisciplines zo sterk aanwezig is. Dat alle onderstromen in dit segment actief van invloed zijn op het leven van dansers duidt op sterke mate van zelfbepaling. Men laat zich niet leiden door gangbare richtlijnen en conventies, maar bepaalt zelfstandig en onafhankelijk hoe men het leven inricht en richting geeft. Autonomie heeft niet alleen betrekking op het werkende leven, maar ook op de houding ten aanzien van de rolverdeling tussen mannen en vrouwen en op de indeling van de (schaarse) vrije tijd.

Figuur 4 Amateurdans

Een tweede opvallend punt in het kompas is de grote rol die hedonisme speelt. Het hier en nu staat centraal in het leven van de amateurdansers. Zo kan men de dagelijkse beslommeringen ontvluchten en toegeven aan allerlei genietmomenten. Dromen en fantasieën kunnen bijdragen aan het ontvluchten van de rationaliteit en planmatigheid van het alledaagse leven. Uit de combinatie met de activiteit van sociale netwerken en collectief ervaren blijkt ook dat amateurdansers sterk sociaal betrokken zijn, hun netwerk onderhouden en genieten van het samenzijn met groepen mensen.

6.3 Subdisciplines

Onder de discipline dans vallen drie subdisciplines: 1) internationale dans, 2) dans en ballet en 3) dansconditie en stijldans.

Alledrie de subdisciplines zijn in omvang te gering om de serieuze beoefenaars te scheiden van mensen die minder dan 50 minuten per week aan de discipline besteden. Daarom is dit onderscheid losgelaten en zijn de mensen die minder dan 50 minuten per week deze vormen van amateurkunst beoefenen aan de analyses toegevoegd. Deelname aan de subdiscipline internationale dans (2,1%) (volksdans, werelddans en folklore) bleek zelfs na deze aanpassing te gering om representatieve uitspraken over te kunnen doen. De andere twee disciplines komen wel aan bod, maar zijn 3,5% respectievelijk 4,5% en dienen daarom hypothetisch c.q. met enige voorzichtigheid behandeld te worden. De figuren behorende bij de subdisciplines (sociale milieus en kompas met sociaal-culturele onderstromen) zijn in bijlage 2 opgenomen.

6.3.1 Dans en ballet

Klassiek ballet, moderne dans, jazzdans, show / tapdance, hiphop, streetdance, breakdance, historische dans, flamenco en majoretten / twirl vormen gezamenlijk de subdiscipline dans en ballet. Deze subdiscipline wordt relatief veel beoefend door de kosmopolieten.

Het kompas van degenen die dans en / of ballet beoefenen heeft vele overeenkomsten met dat van de hoofddiscipline dans. Op een aantal punten zijn afwijkingen te constateren. Twee onderstromen in het segment bewust ervaren zijn bij dans en ballet wel actief, maar bij de hoofddiscipline dans niet: neospiritualiteit en vrijwillige soberheid. Deze mensen staan met andere woorden meer open voor nieuwe vormen van spiritualiteit, voor zingeving, mystiek en het onverklaarbare. Dit kan gezien worden als een reactie op de materialistisch ingesteld consumptiemaatschappij, evenals de onderstroom vrijwillige soberheid, die impliceert dat men meer aandacht krijgt voor immateriële zaken. Verder lijken zij meer milieubewust dan de totale dansgroep (milieuweten).

6.3.2 Dansconditie en stijldans

Onder deze subdiscipline vallen ook aerobics en callenetics. De kosmopolieten beoefenen deze vorm relatief wederom meer dan gemiddeld. Uit het feit dat er niet veel onderstromen actief zijn, kan worden afgeleid dat het een minder geprononceerde groep is.

Mensen die aan dansconditie en / of stijldans doen, zijn actief bezig met het onderhouden van hun gezondheid en een optimale conditie (vitaliteit). Zij houden van mooie vormen en creëren voor zichzelf een aangename omgeving (polysensualiteit). Deze mensen zijn vrij extravert ingesteld (exhibitionisme).

6.4 Samenvatting

Dans wordt relatief veel door de kosmopolieten en de moderne burgerij beoefend. Waarden en normen die bij deze groep relatief sterk gelden, zijn autonomie, hedonisme en sociale netwerken.

De subdisciplines van dans vertonen een lichte afwijking van dit waardepatroon. De waarden die bij de beoefenaars van de subdisciplines belangrijk zijn, zijn:

- Dans en ballet: meer geënt op immateriële waarden als vrije tijd, spiritualiteit en natuur.
- Dansconditie en stijldans: vitaliteit, aandacht voor mooie vormen.

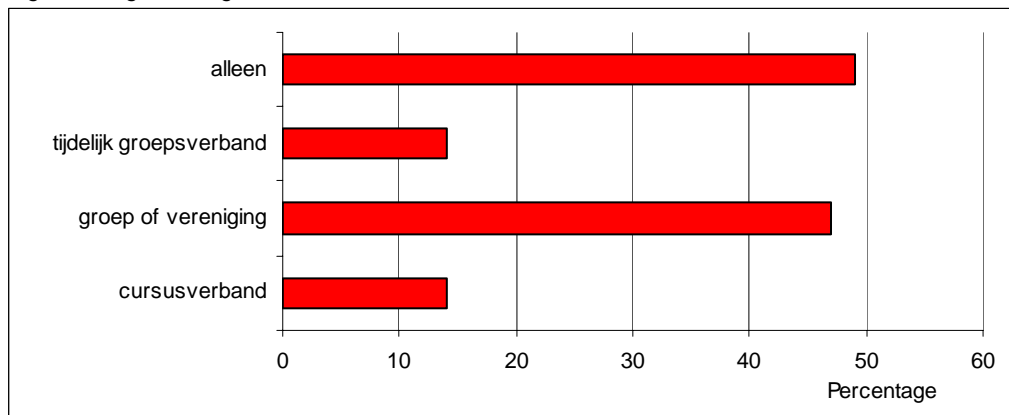
7 Muziek

De discipline muziek wordt gemiddeld serieus (dat wil zeggen meer dan 50 minuten per week) beoefend door circa 12% van de Nederlandse bevolking van 15 tot en met 80 jaar.

7.1 Organisatiegraad en motieven

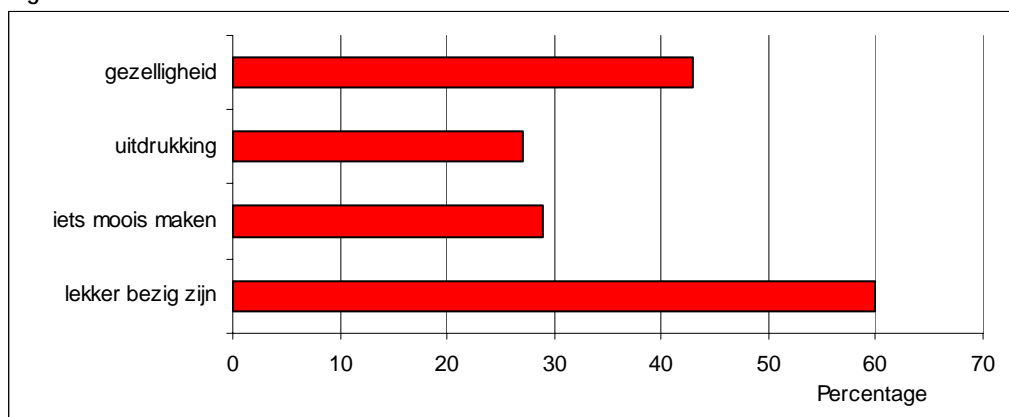
Een groep of vereniging en het alleen beoefenen worden door de amateurmuzikanten significant vaker genoemd dan cursus en een tijdelijk groepsverband.

Figuur 1 Organisatiegraad

Lekker bezig zijn is de belangrijkste motivatie voor het beoefenen van deze vorm van amateurkunst, gevolgd door de gezelligheid. Significant lager scoren de motivaties 'iets moois maken' en 'uitdrukking van wat me bezig houdt'.

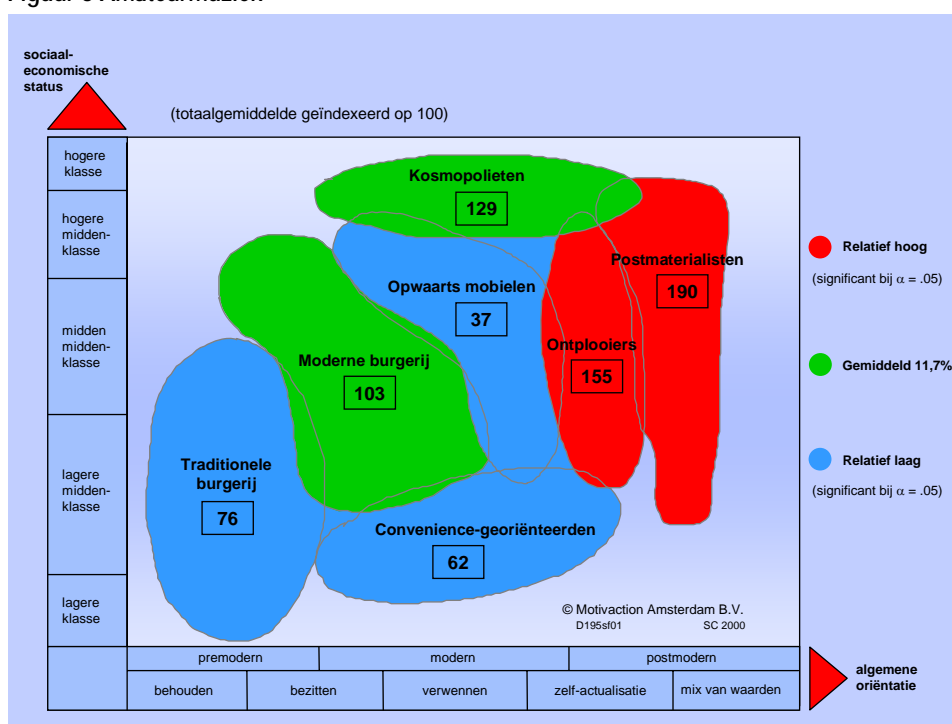
Figuur 2 Motieven

7.2 Normen en waarden

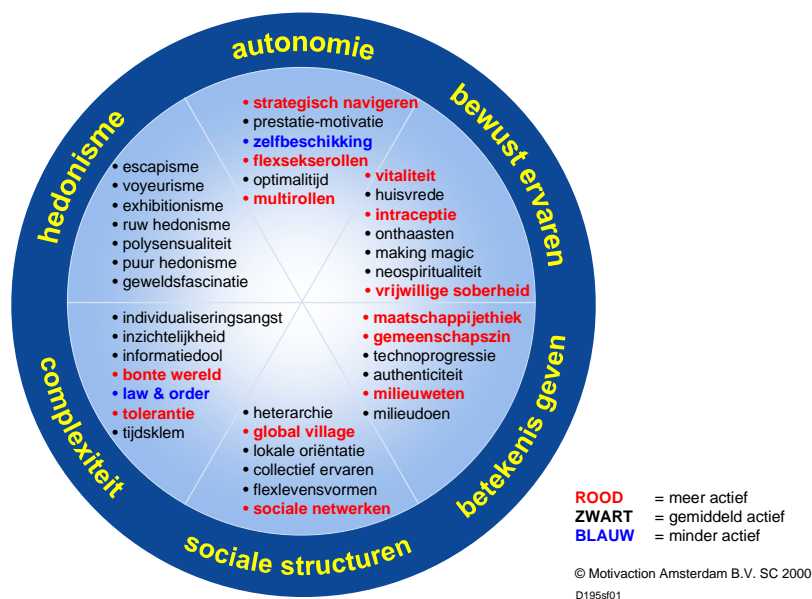
De sociale milieus waarin relatief meer aan de discipline muziek wordt deelgenomen, zijn de postmaterialisten en de ontplooiers. Postmaterialisten beoefenen deze discipline bijna twee keer zoveel als de rest van Nederland, hetgeen neerkomt op ruim een vijfde van de postmaterialisten. Het aandeel ontplooiers is iets geringer, maar toch significant hoger dan gemiddeld. Zoals in hoofdstuk 3 reeds naar voren is gekomen, staat muziek bij deze milieus op de eerste plaats in de actieve kunstbeoefening. Uitgesproken laag scoren de opwaarts mobilen op deze discipline, gevolgd door de convenience-georiënteerden en de traditionele burgerij, bij wie het aandeel amateurmuzici ook significant lager is dan gemiddeld.

Figuur 3 Amateurmuziek

In het onderstromenkompass van de participanten van de discipline muziek komt hoofdzakelijk een brede interesse in andere mensen tot uiting. Verschillende onderstromen benadrukken diverse aspecten van deze interesse. Empathie, een sterke mate van betrokkenheid en interesse in de mening van andere mensen blijkt uit de onderstroom intraceptie. De onderstromen bonte wereld en tolerantie hebben betrekking op de belangstelling voor en de acceptatie van gewoonten en gebruiken uit andere culturen. Men is van mening dat multiculturele uitingen het leven verrijken. Voorts houdt men er graag en actief een uitgebreid sociaal netwerk op na (sociale netwerken) en is men bereid zich in te zetten ter verbetering van de lokale leefomgeving (gemeenschapszin). Niet alleen toont men echter interesse in de directe nabijheid, ook voelt men zich betrokken bij ontwikkelingen op internationaal en mondiaal niveau (global village).

Figuur 4 Amateurmuziek

7.3 Subdisciplines

Binnen de discipline muziek hebben we drie subdisciplines onderscheiden:

1. vocaal, zang: in een koor, ensemble of solo
2. een instrument bespelen: in een gezelschap of solo
3. componeren: zelf muziek schrijven

De omvang van de groep die heeft aangegeven te componeren is te klein (1,7%) om apart te beschrijven. De figuren behorende bij de subdisciplines (sociale milieus en kompas met sociaal-culturele onderstromen) zijn in bijlage 2 opgenomen.

7.3.1 Vocaal, zang

Deze subdiscipline concentreert zich bij de postmaterialisten, het milieu dat het best gekenschetst kan worden als maatschappijkritisch. Zij verzetten zich tegen het voortschrijdende materialisme en hebben waarden als solidariteit en gelijkheid hoog in het vaandel. De milieus die deze waarden het minst delen (de opwaarts mobiele en convenience-georiënteerden) beoefenen tevens deze kunstvorm significant minder dan gemiddeld.

Uit het kompas van degenen die zingen blijkt inderdaad de belangstelling voor maatschappelijke aangelegenheden en komt ook een brede interesse in andere mensen en culturen tot uiting. Een opvallende onderstroom is verder 'individualiseringsangst'. Blijkbaar heeft deze groep mensen moeite met de vergaande individualisering en verlangen zij terug naar sterke sociale verbanden en collectieve ervaringen. Zij ontsnappen dan ook aan de gehaastheid van het leven van alledag en nemen bewust de tijd voor zaken die zij echt belangrijk vinden (ont-haasten en vrijwillige soberheid).

7.3.2 Instrument bespelen

Een instrument wordt relatief veel bespeeld door de kosmopolieten, postmaterialisten en ontplooiers. Twee keer zoveel ontplooiers bespelen een instrument dan gemiddeld in de Nederlandse bevolking. In het onderstromenkompas van deze subdiscipline is een aantal onderstromen verschillend van amateurmusici in het algemeen. Making magic is bij deze groep een actieve onderstroom, evenals ruw hedonisme. Deze groep mensen is ingesteld op avontuur, afwisseling, magie en romantiek om zo de dagelijkse rationaliteit en planmatigheid te ontvluchten.

Collectief ervaren, die bij de subdiscipline vocaal van relatief groot belang bleek te zijn, is bij degenen die een instrument bespelen minder actief dan gemiddeld. Vergeleken met het kompas van de hoofddiscipline muziek, lopen zij minder warm voor maatschappelijke aangelegenheden (maatschappijethiek en gemeenschapszin) en collectieve gebeurtenissen. Meer aandacht hebben zij voor vrije extreme prikkels en hedonistische ervaringen en graag ontsnappen zij af en toe in dromen en fantasieën (making magic en ruw hedonisme).

7.4 Samenvatting

Muziek is de voornaamste amateurkunst bij de postmaterialisten en de ontplooiers. Uit het onderstromenkompas van amateurmusici blijkt voornamelijk een grote interesse in de mening en het leven van andere mensen.

- Ook bij mensen die aan de discipline 'vocaal c.q. zang' doen, blijkt deze interesse, maar zij kunnen zich minder goed staande houden in de geïndividualiseerde maatschappij.
- Degenen die een instrument bespelen zijn minder betrokken bij de maatschappij en hebben meer aandacht voor hedonisme en magie.

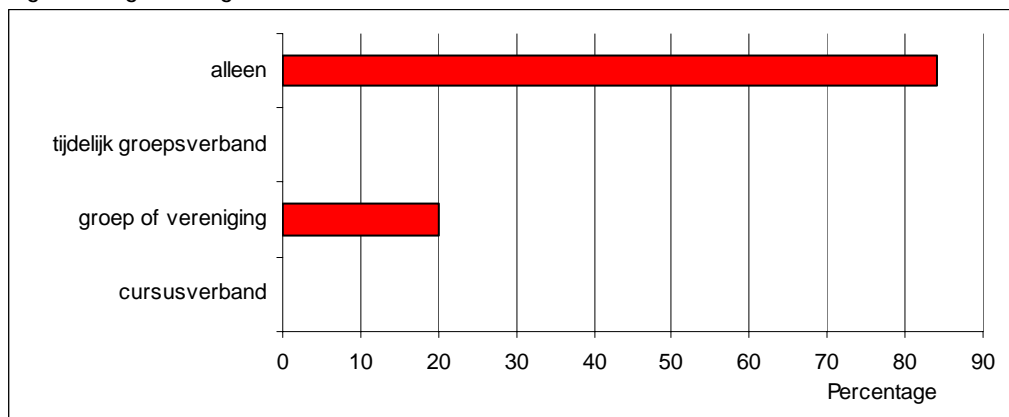
8 Schrijven

De discipline schrijven beslaat (slechts) 3,9% van de Nederlandse bevolking in de leeftijd van 15 tot en met 80 jaar. Dit aantal ligt beneden de grens van 5% die Motivaction normaal gesproken als ondergrens hanteert om in rapportages op te nemen. Wij benadrukken daarom dat deze resultaten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd dienen te worden.

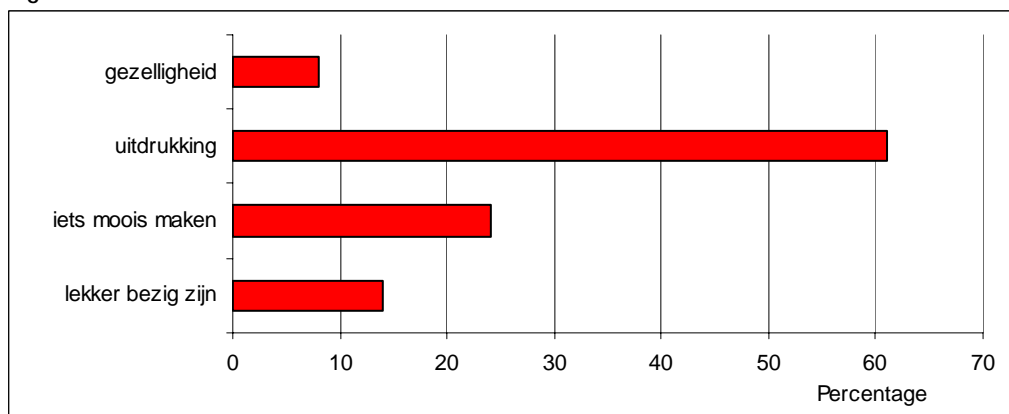
8.1 Organisatiegraad en motivaties

Schrijven wordt bijna uitzonderlijk door personen alleen beoefend. Voor hen is schrijven vooral een uitdrukking van wat hen bezig houdt. Vergeleken met de andere disciplines is het aandeel van deze motivatie het grootst. De gezelligheid speelt slechts voor een zeer gering aantal een rol, overeenkomstig het zeer geringe aantal dat schrijft in een groep of vereniging.

Figuur 1 Organisatiegraad

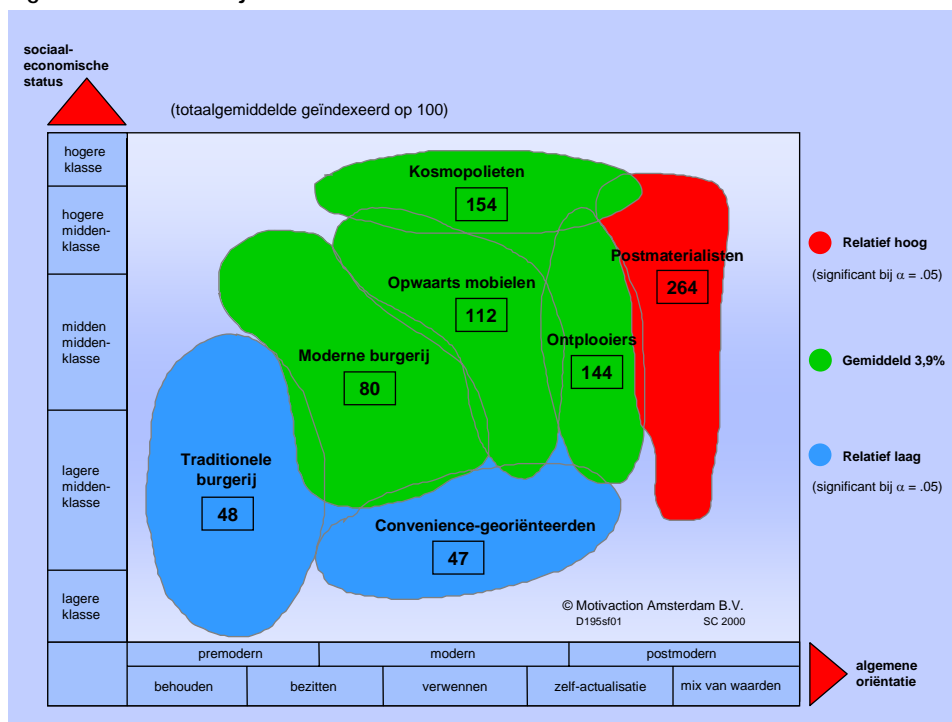
Figuur 2 Motieven

8.2 Normen en waarden

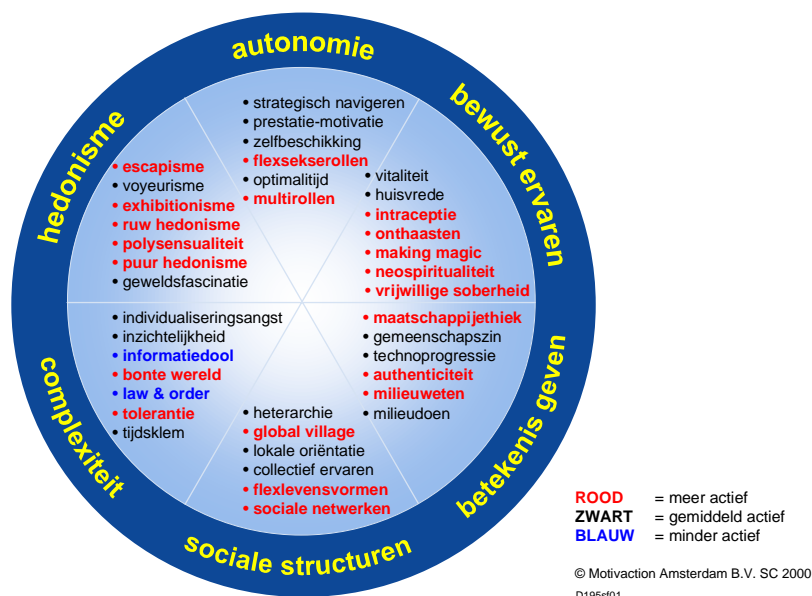
De kern van de schrijvers vinden we terug bij de postmaterialisten. Binnen dit milieu is het aandeel schrijvers bijna drie keer zo groot als gemiddeld in Nederland.

Figuur 3 Amateurschrijvers

In het onderstromenkompas komt zowel een hang naar rust en eenvoud naar voren als het ambiëren van een bepaalde mate van spanning en sensatie. In het segment 'bewust ervaren' zijn de onderstromen onthaasten en vrijwillige soberheid actief; schrijvers laten zich niet opjagen door de snelheid van het leven van alledag, maar kiezen voor een uitgebalanceerd bestaan waarin zij bewust de tijd nemen voor zaken die zij belangrijk vinden. Een andere onderstroom die actief is en hierop aansluit, is authenticiteit. Dit duidt op een hang naar ambachtelijkheid, een verlangen naar zaken die echt, puur en origineel zijn in een tijdperk van elektronische reproductie. De andere kant van de medaille bestaat uit de activiteit van de onderstromen puur en ruw hedonisme, waaruit blijkt dat schrijvers ook graag genieten en wel houden van wat spanningen en sensatie.

Figuur 4 Amateurschrijvers

Uit zowel de 'rustfactor' als de 'spanningsfactor' blijkt dat schrijvers graag de dagelijkse routinematigheid en sleur willen ontsnappen. Making magic vertaalt dit in de hang naar magie en romantiek, escapisme verwoordt dat gevoel nog sterker. Deze onderstroom, die overigens bij geen van de andere hoofddisciplines actief is, is actief wanneer het alledaagse leven voor mensen een bepaalde sleur en saaiheid met zich meebrengt en men als gevolg daarvan wil vluchten in ontspanning.

8.3 Samenvatting

Onder schrijvers bevinden zich relatief veel postmaterialisten. Ook in de milieus kosmopolieten en ontplooiers is een oververtegenwoordiging, maar niet significant meer dan gemiddeld.

- Dualiteit in waardepatroon: ontspanning en spanning, beide duidend op het tijdelijke ontvluchten van de dagelijkse sleur en routine.

9 Amateurkunst en allochtonen

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de amateurkunstbeoefening onder allochtonen in Nederland. Een beschrijving van waarden en normen onder allochtonen is opgenomen in de bijlage.

9.1 Inleiding

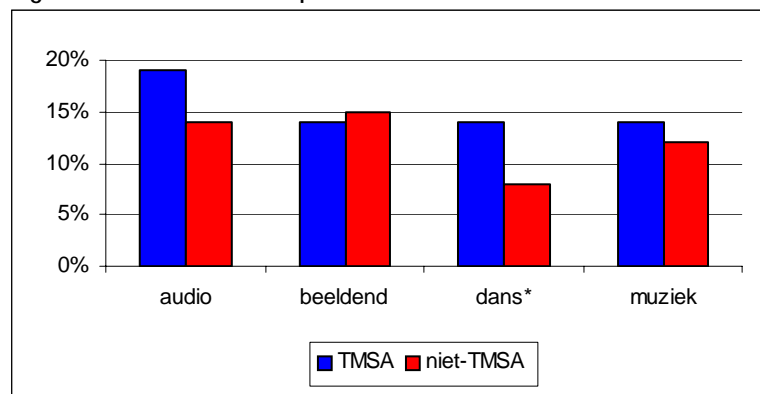
Er zal worden gekeken of en zo ja in welke mate de TSMA actief aan amateurkunstbeoefening doen. Deze gegevens zijn gebaseerd op de PAK/FAK-specifieke vragen in de laatste Socioconsult-meting (2000). Socioconsult is een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking (van 15 tot en met 80 jaar) en heeft zodoende ook een representatief percentage allochtonen in haar steekproef. De absolute aantallen allochtonen zijn echter niet groot genoeg (N=107) om betrouwbare uitspraken over te doen, zonder dat de steekproef voor allochtonen wordt opgehoogd. Zoals in het onderzoeksvoorstel reeds is aangegeven voert een diepgaand inzicht in de differentiaties van amateurkunstbeoefening onder allochtonen in de Socioconsult-meting te ver.

9.2 Amateurkunstbeoefening door TMSA

Bij de beschrijving van amateurkunstbeoefening door TMSA moet worden voorop gesteld dat het aantal TMSA in de steekproef van 2000 niet voldoende (N=107) is om betrouwbare uitspraken te doen.

De amateurkunstbeoefening van de TMSA (35,5%) wijkt procentueel niet significant af van die van de totale steekproef (36,2%). Het percentage eerste generatie³ TMSA ligt iets lager (27,8%) en dat van de tweede generatie hoger (51,4%), doch beide zijn niet significant (als gevolg van de geringe aantallen). De amateurkunstbeoefening is in figuur 5 uitgesplitst naar de vier grootste disciplines. Schrijven en theater zijn hier achterwege gelaten gezien de geringe omvang.

Figuur 1 Amateurkunstdisciplines TMSA

³ Eerste generatie TMSA betekent dat die persoon geboren is in Turkije, Marokko, Suriname of op de Antillen. Voor de tweede generatie geldt dat de vader en / of de moeder geboren is in één van die landen en de respondent zelf niet.

* significant bij 95% betrouwbaarheid

Dans is de enige discipline, die significante verschillen in deelname oplevert voor de gehele groep TMSA. Zowel de eerste generatie als de tweede generatie TMSA doet relatief vaker aan amateurdans dan de gemiddelde Nederlander.

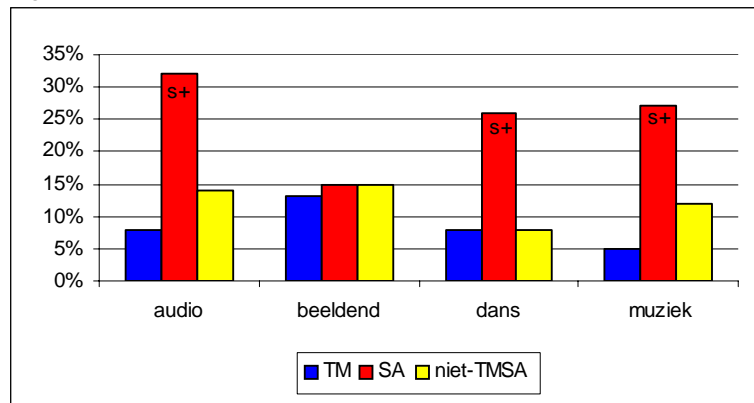
De tweede generatie TMSA doet significant vaker aan audiovisuele amateurkunst. Ruim een kwart van hen geeft aan meer dan 50 minuten per week aan deze vorm van kunstbeoefening te doen.

9.3 Onderscheid TM en SA

In de beschrijving van de normen en waarden in de bijlage wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds Turken en Marokkanen (TM) en anderzijds Surinamers en Antillianen (SA). Analoog aan dit onderscheid, vergelijken we ook de amateurkunstbeoefening tussen deze twee groepen.

Circa 23% van de TM doet aan amateurkunst, significant minder dan gemiddeld in Nederland. Circa 51% van de SA doet aan amateurkunst, significant hoger dan gemiddeld in Nederland. Daarbij scoren vooral de disciplines audiovisueel, dans en muziek hoog.

Figuur 2 Amateurkunstdisciplines TM en SA

S+ betekent significant hoger dan bij niet-TMSA (bij 95% betrouwbaarheid)

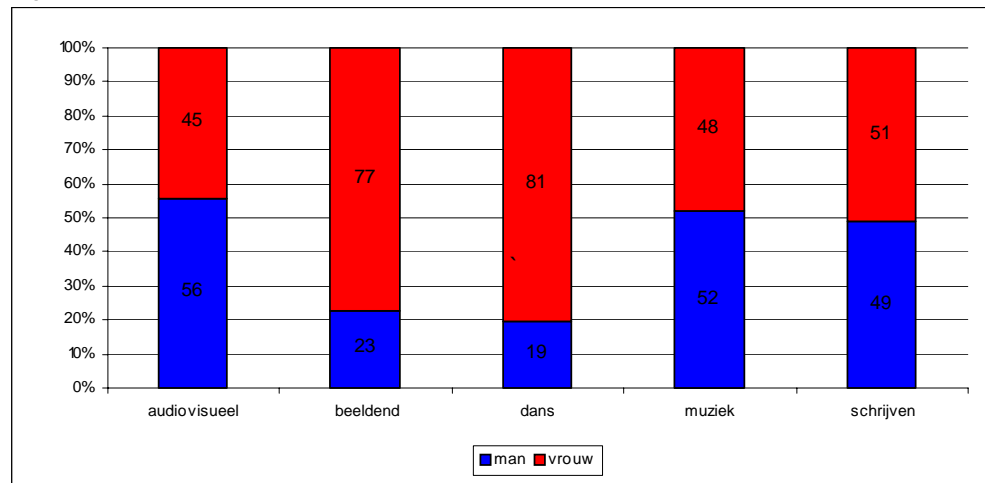
10 Vergelijking disciplines en conclusies

In dit hoofdstuk is een vergelijking opgenomen van de beoefenaars van verschillende disciplines. Allereerst zal worden ingegaan op de socio-demografische gegevens, vervolgens de organisatiegraad en motivaties en tot slot de normen en waarden. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies.

10.1 Socio-demografische gegevens

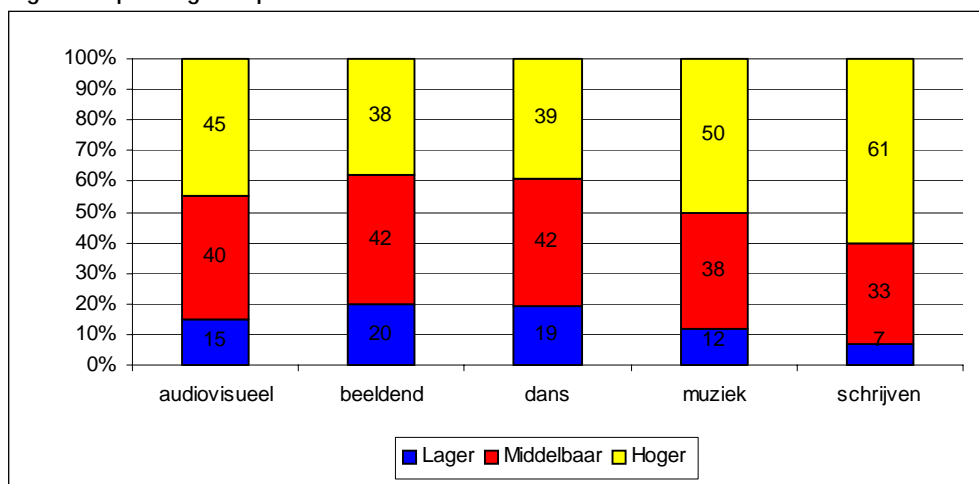
Evenals bij de totale amateurkunstbeoefening, zien we bij de zes hoofddisciplines relatief meer vrouwen dan mannen, vooral bij de disciplines beeldend en dans. Bij audiovisueel, muziek en schrijven is de verhouding tussen de twee seksen gelijk (geen significante verschillen).

Figuur 1 Sekse disciplines

Amateurkunstenaars met een lagere opleiding zijn in de minderheid en de hoger opgeleiden zijn globaal gezien in de meerderheid. Muziek en schrijven hebben significant meer hoger opgeleiden dan middelbaar opgeleiden. Bij de overige disciplines wijken de percentages hoger en middelbaar opgeleiden niet significant van elkaar af.

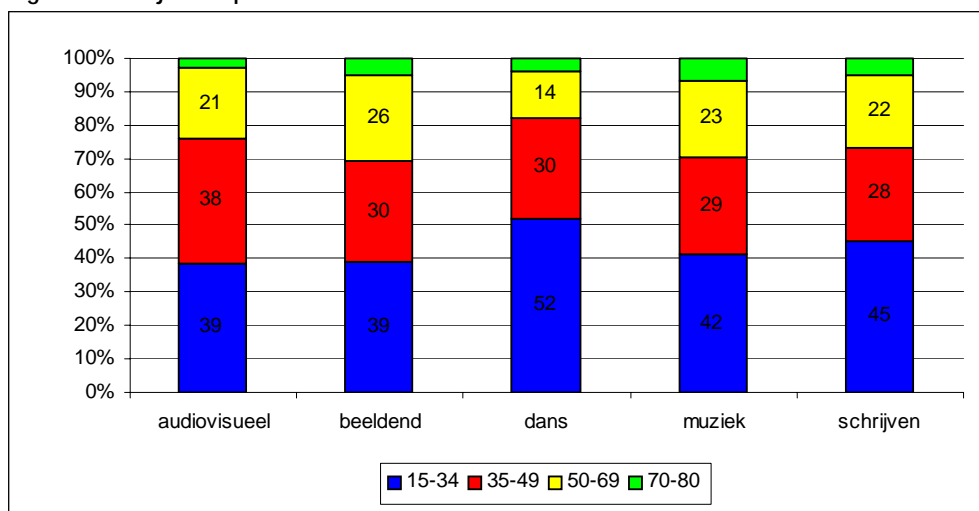
Figuur 2 Opleiding disciplines

Lager = lager onderwijs (VGLO, LAVO) en lager beroepsonderwijs (LTS, ITO, LEAO, LHNO, Huis-houdschool). Middelbaar = middelbaar algemeen (MAVO, ULO, MULO, IVO) en middelbaar be-roepsonderwijs (MBO, MTS, MEAO, MHNO, INAS, MLS). Hoger = hoger algemeen en voorberei-dend wetenschappelijk onderwijs (HAVO, VWO, NMS, HBS, Gymnasium, Lyceum, Atheneum), ho-ger beroepsonderwijs (HBO, HTS, HEAO, kandidaatsopleiding) en wetenschappelijke onderwijs.

Uit het algemene beeld van figuur 3 blijkt dat de oudere leeftijdscategorieën ondervertegenwoordigd zijn bij de diverse disciplines. Dat zagen we ook al bij amateurkunst totaal. Er doet zich tussen de disciplines wel een verschil in leeftijds-verdeling voor. Bij beeldend, dans en muziek is het aandeel jongeren (15 t/m 34) significant groter dan de aandelen van de andere leeftijdscategorieën.

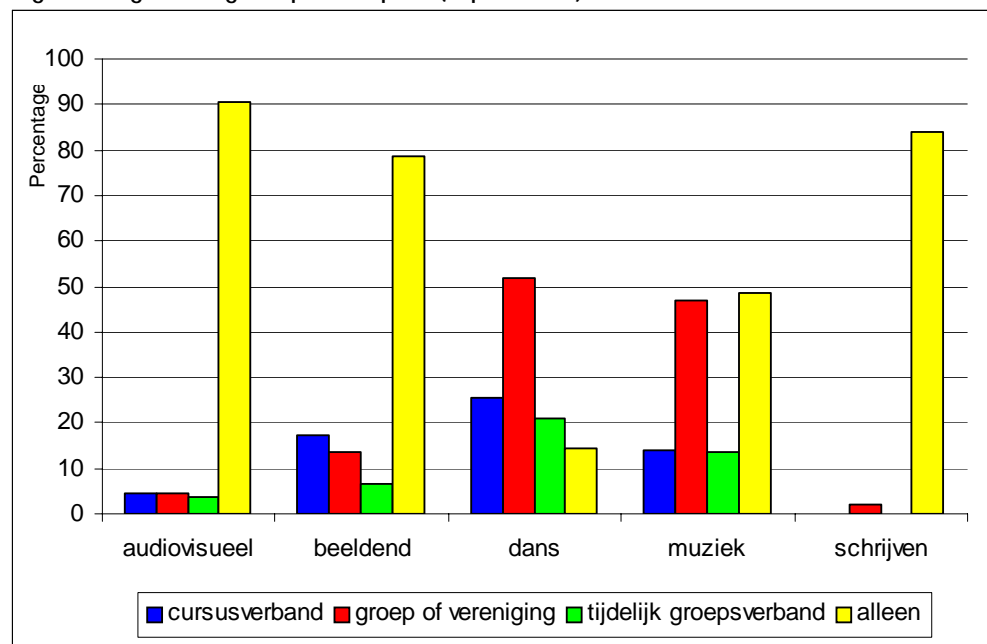
Figuur 3 Leeftijd disciplines

10.2 Organisatiegraad en motieven

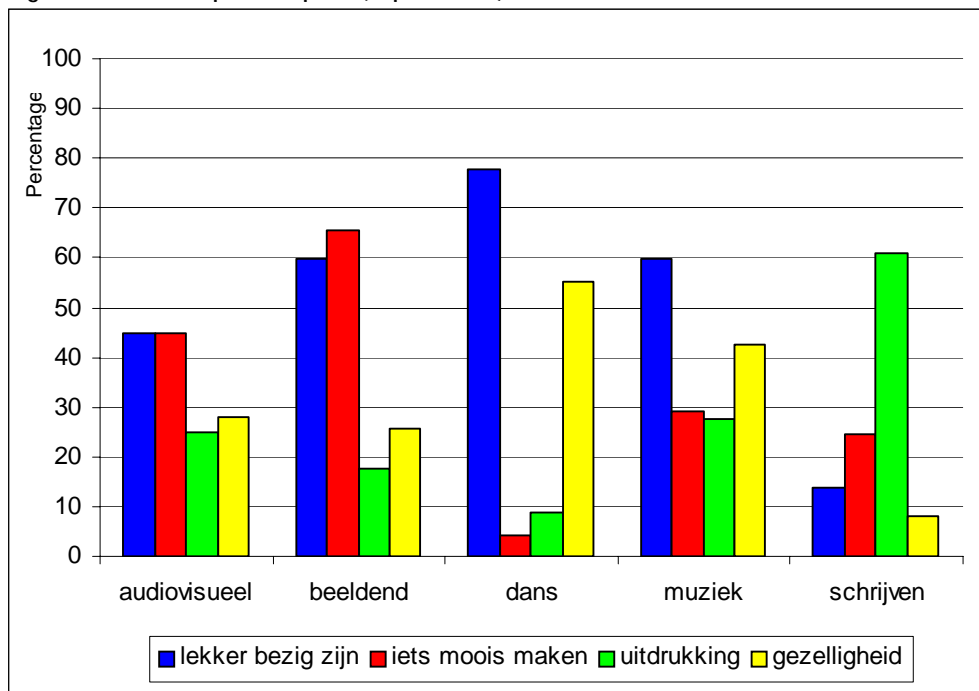
In deze paragraaf komen twee aspecten van de beoefening van de diverse amateurkunstdisciplines aanbod. Allereerst de mate waarin de beoefenaars van de disciplines zich organiseren en ten tweede de verschillen in motivaties tussen de beoefenaars van de diverse disciplines.

Figuur 4 Organisatiegraad per discipline (in procenten)

Met uitzondering van dans wordt amateurkunst hoofdzakelijk niet in groepsverband, maar 'alleen' beoefend. Een vast groepsverband of vereniging doet zich relatief veel voor bij dans en muziek. Dans en muziek (doch minder) zijn de enige vormen van amateurkunst die wel eens in een tijdelijk groepsverband worden beoefend. Cursusverbanden worden het meest genoemd door mensen die aan amateurdans doen, maar ook door de beoefenaars van beeldend en muziek komt wordt deze organisatievorm aangegeven.

Figuur 5 Motivaties per discipline (in procenten)

'Lekker bezig zijn' is een belangrijke motivatie voor deelname aan amateurkunst in het algemeen, maar specifiek voor dansers en muzikanten. 'Iets moois maken' speelt vooral een grote rol bij de disciplines beeldend en audiovisueel. 'Gezelligheid' scoort het hoogst bij dansers. Mensen die schrijven zeggen dit vooral te doen omdat het 'uitdrukking geeft' aan wat hen bezig houdt.

10.3 Normen en waarden vergeleken

In deze paragraaf zijn de typering van de beoefenaars van de diverse disciplines opgenomen. De overeenkomsten tussen de normen en waarden van amateurkunstenaars zijn veelvuldig en kunnen worden samengevat onder de volgende noemers:

1. interesse in maatschappelijke vraagstukken
2. expressie en fantasie
3. sociaal geëngageerd
4. bewust leven
5. geëmancipeerd

Desalniettemin doen zich zowel tussen de hoofdisciplines als binnen de hoofdisciplines (tussen de subdisciplines) verschillen voor.

Audiovisueel: ratio, zelfbewust en druk

Het normen- en waardepatroon van de liefhebbers van audiovisuele amateurkunst verenigt een aantal onderstromen in zich die te maken hebben met een vrij rationele kijk op het leven (prestatie-motivatie, technoprogressie) en een

zelfbewust en druk leven (heterarchie, tijds-klem). Tussen de onderliggende subdisciplines doen zich verschillen voor.

- Fotografie kenmerkt zich door onderstromen die betrekking hebben op betekenis geven en maatschappelijke betrokkenheid
- Film en video: breed met zwaartepunt bij moderne burgerij
- De mensen die aan computerkunst doen zijn sterker prestatiegericht en houden van spanning en sensatie.

Beeldend: immateriële waarden

Relatief veel kosmopolieten doen aan beeldende amateurkunst. Kenmerkend voor het normen- en waardepatroon van de beeldende amateurkunstenaar zijn de onderstromen die betrekking hebben op een immateriële oriëntatie en een bewust leven. Balans, rust en zuiverheid lijken kernwoorden voor deze groep mensen. De subdisciplines van beeldende amateurkunst vertonen verschillen.

- Teken en schilderen: heel actief kompas met nadruk op hedonisme, maar ook maatschappelijke bewustzijn en bewust ervaren
- Textiel: vreemde eend in de bijt, nadruk bij traditionele burgerij, met kenmerkende onderstromen als lokale oriëntatie, law and order en individualiseringsangst.
- Overige beeldende kunsten (zoals papierknippen en origami) zijn weinig geprononceerd; hier komen vooral de onderstromen gericht op bewust ervaren weer aan bod.

Dans: hedonistisch, genot én autonoom / emancipatie

Dans wordt relatief veel door de kosmopolieten en de moderne burgerij beoefend. Waarden en normen die bij deze groep relatief sterk gelden, zijn autonomie, hedonisme en sociale netwerken. De subdisciplines van dans vertonen een lichte afwijking van dit waardepatroon. De waarden die bij de beoefenaars van de subdisciplines belangrijk zijn, zijn:

- Dans en ballet: meer geënt op immateriële waarden als vrije tijd, spiritualiteit en natuur.
- Dansconditie en stijldans: vitaliteit, aandacht voor mooie vormen.

Muziek: multicultureel, open, betrokken (postmaterialistischer)

Muziek is de voornaamste amateurkunst bij de postmaterialisten en de ontplooiers. Uit het onderstromenkompass van amateurmusici blijkt voornamelijk een grote interesse in de mening en het leven van andere mensen.

- Ook bij mensen die aan de discipline 'vocaal c.q. zang' doen, blijkt deze interesse, maar zij kunnen zich minder goed staande houden in de geïndividualiseerde maatschappij.
- Degenen die een instrument bespelen zijn minder betrokken bij de maatschappij en hebben meer aandacht voor hedonisme en magie.

Schrijven: combinatie van rust c.q. eenvoud met spanning en sensatie

Onder schrijvers bevinden zich relatief veel postmaterialisten. Ook in de milieus kosmopolieten en ontplooiers is een oververtegenwoordiging, maar niet significant meer dan gemiddeld.

- Dualiteit in waardepatroon: ontspanning en spanning, beide duidend op het tijdelijke ontvluchten van de dagelijkse sleur en routine.

10.4 Conclusies

1. Amateurkunst is populair!

Eén op de drie Nederlanders (15-80 jaar) doet aan amateurkunst. Het relatieve aandeel bij kosmopolieten en postmaterialisten is weliswaar het grootst, maar amateurkunst blijkt 'voor ieder wat wils' te zijn. De volgende tabel geeft weer welke hoofd- en / of subdisciplines door de milieus meer dan gemiddeld beoefend worden.

milieu	hoofddiscipline	subdiscipline
traditionele burgerij		textiel
moderne burgerij	dans	film en video
opwaarts mobilen		computerkunst
ontplooiers	muziek	instrument bespelen
kosmopolieten	audiovisueel beeldend dans	fotografie schilderen en tekenen dans en ballet, dansconditie en stijldans een instrument bespelen
postmaterialisten	muziek schrijven	fotografie schilderen en tekenen instrument bespelen en vocaal, zang

Het enige milieu dat geen van de disciplines of subdisciplines relatief meer beoefent, zijn de convenience-georiënteerden.

2. Het verschil in motivaties en organisatiegraad is inherent aan de aard van de discipline

De organisatiegraad van de meeste amateurkunstenaars is niet zeer groot. Men wil vooral 'lekker bezig zijn' en 'iets moois maken', maar doet dat bij voorkeur alleen. Dit heeft voornamelijk betrekking op de niet-podiumkunsten audiovisueel en beeldend. Bij degenen die zich organiseren in een groep of vereniging, speelt gezelligheid een grotere rol. Het betreft hier vaker de podiumkunsten, zoals dans en muziek.

3. De grote overlap tussen de disciplines vraagt om een multidisciplinaire aanpak

De overlap tussen diverse disciplines blijkt aanzienlijk te zijn. Niet verwonderlijk, als we in ogenschouw nemen dat vrijetijdsbesteding steeds meer divers en uitgebreider wordt. Deze facetten vragen om een stimulans van multidisciplinaire initiatieven.

4. Er zijn zowel verschillen tussen als binnen de amateurkunstdisciplines

Er doen zich zowel verschillen voor tussen de hoofddisciplines als binnen de hoofddisciplines. Eén van de verschillen *tussen* de disciplines, die het meest beoefend worden, volgt schijnbaar de indeling van de waarde-as in traditioneel, modern en postmodern:

- Traditionele burgerij en moderne burgerij: beeldende amateurkunst, meer tastbare vormen van amateurkunst.

- Convenience-georiënteerden, opwaarts mobiele en kosmopolieten: audiovisuele amateurkunst. Technologie en ratio lijkt hier een grotere rol te spelen dan bij de andere.
- Ontplooiers en postmaterialisten: amateurmuziek. Deze vorm is meer abstract en mondiaal.

Binnen de hoofdisciplines doen zich ook grote verschillen voor tussen de subdisciplines. Een voorbeeld: computerkunst is voor de prestatiegerichte mensen, fotografie voor de maatschappelijk betrokkenen; samen vallen zij binnen de hoofdiscipline audiovisueel.

5. Nieuwe media betekent nieuwe doelgroepen

Computerkunst is een voorbeeld van amateurkunst die nieuwe doelgroepen aanspreekt. Relatief veel opwaarts mobiele geven aan serieus aan deze vorm van amateurkunst te doen, terwijl het relatieve aandeel amateurkunstenaars binnen dit milieu lager is dan gemiddeld. Nieuwe technologieën hebben ook een aantrekkingskracht op de moderne burgerij, die op film en video significant hoger scoort dan de rest van de sociale milieus.

6. Alloctonen vormen een belangrijke, grote doelgroep

Het percentage amateurkunstbeoefenaars onder TMSA wijkt niet significant af van dat van de rest van de bevolking; circa 36% van hen doet aan een of andere vorm van amateurkunst. Vooral dans is een veelbeoefende discipline. Van de groep Surinamers en Antillianen doet een groter deel aan amateurkunst dan van de groep Turken en Marokkanen.

7. Beeldend en dans meer door vrouwen beoefend; audiovisueel, muziek en schrijven meer door mannen beoefend

Audiovisueel, muziek en schrijven hebben gemeenschappelijk dat relatief veel mannen en hoger opgeleiden hieraan hun vrije tijd besteden. Hypothetisch zou kunnen worden gesteld dat beoefenaars van deze vormen van amateurkunst meer cognitief georiënteerd zijn dan beeldend en dans, aan welke disciplines relatief meer vrouwen en minder hoger opgeleiden deelnemen.

10.5 Discussiepunten

Naar aanleiding van de verschillen die zich binnen de hoofdisciplines voordoen, zou overwogen kunnen worden in de benadering van amateurkunstenaars een andere aanpak te hanteren. Deze aanpak zou gebaseerd kunnen worden op clusters van vergelijkbare patronen van waarden en normen.

In dit rapport is een beperkt aantal motivaties opgenomen. Om de verschillen binnen de groep amateurkunstenaars nog beter in kaart te brengen, zou een onderzoek naar 'het waarom van amateurkunst' aan te bevelen zijn. Een ander interessant thema is de relatie tussen actieve en passieve kunstbeoefening: in hoeverre komt de actieve beoefening van amateurkunst overeen met het bezoeken van relevant cultureel aanbod?

11 Bijlage 1 TMSA

In deze bijlage is een beschrijving van de TMSA opgenomen, Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen.

Van de TMSA zal in de eerste en tweede paragraaf een socio-demografische beschrijving en een uitgebreid normen- en waardeprofiel worden opgenomen op basis van het samenvoegen van gegevens van meerdere meetjaren. In dit profiel, waarin de TMSA wordt vergeleken met de autochtonen, wordt antwoord gegeven op vragen zoals: Hoe betrokken zijn TMSA ten opzichte van de maatschappij en maatschappelijk welzijn? Welke rol spelen traditie en familie in het leven van de TMSA? Hoe bezien zij de relatie werk en vrije tijd? En wat is de houding ten aanzien van de toekomst?

In de derde en laatste paragraaf worden TMSA onderling vergeleken door gebruikmaking van een segmentatie binnen deze groep.

11.1 Socio-demografische achtergronden

In totaal zijn de gegevens van meerdere meetjaren bij elkaar gevoegd, zodat uiteindelijk 243 TMSA geanalyseerd zijn. De verdeling naar herkomst en generatie is in tabel 1 weergegeven.

Tabel 1 Respondenten naar herkomst en generatie

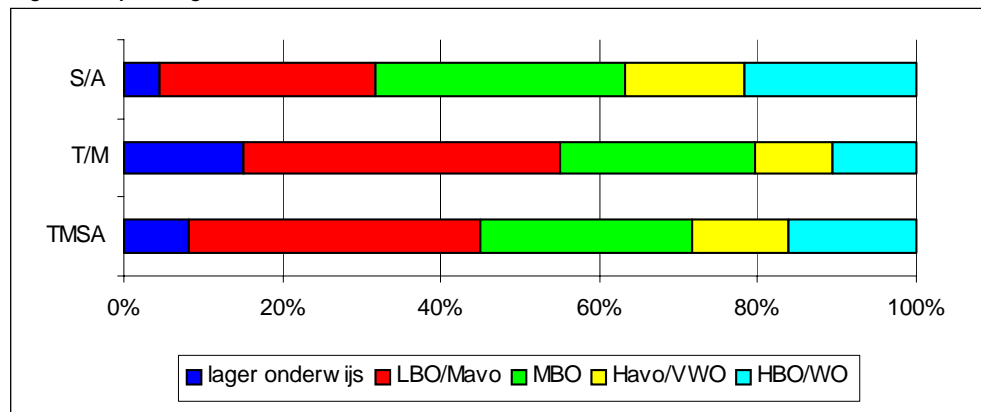
	1 ^e generatie	2 ^e generatie	Totaal
Turken/Marokkanen	67 (70%)	29 (30%)	96
Surinamers/Antillianen	102 (69%)	45 (31%)	147
	169	74	243

Personen van de eerste generatie zijn niet in Nederland geboren. Er is echter niet gevraagd naar het moment van migratie. Het is dus mogelijk dat er personen die op (zeer) jonge leeftijd naar Nederland zijn gekomen bij de eerste generatie zijn gerekend.

De gemiddelde leeftijd van de TMSA-steekproef ligt op ruim 32 jaar, wat bijna 10 jaar jonger is dan de gemiddelde leeftijd van de autochtone steekproef. Nu is de TMSA bevolking in Nederland gemiddeld ook een stuk jonger dan de autochtone bevolking. De respondentenpopulatie bestaat voor 57% uit mannen, wat vooral veroorzaakt wordt door het Turks/Marokkaanse deel: 67% van de respondenten uit die groep was mannelijk. Dit wijkt niet heel sterk af van de populatie: er zijn meer mannen dan vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst.

Het aandeel van de werkenden (fulltime of parttime) ligt bij de respondenten in totaal net iets boven de 50%. In werkelijkheid ligt dat percentage bij Turken en Marokkanen lager, bij SA ligt dat in werkelijkheid wat hoger.

Figuur 1 Opleidingsniveau naar herkomst

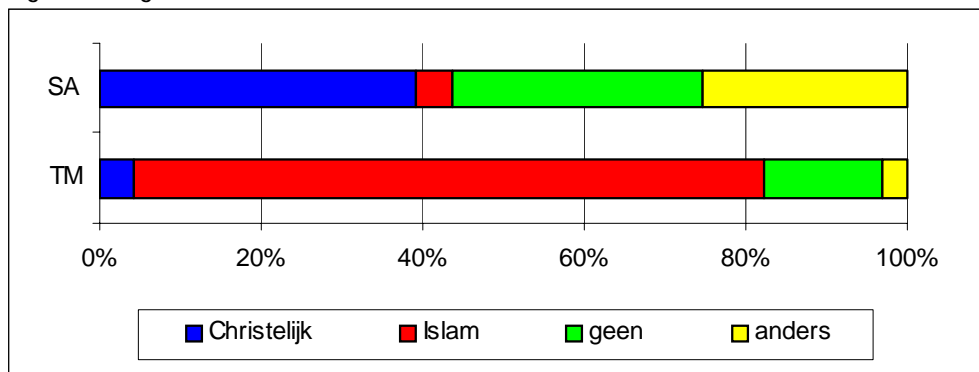
Uit figuur 1 blijkt dat de respondentenpopulatie een stuk hoger opgeleid is dan de TMSA populatie in werkelijkheid. Vooral onder Marokkanen en Turken is het percentage personen dat maximaal basisonderwijs heeft gevolgd in werkelijkheid veel hoger (65-75%)⁴. Voor Surinamers en Antillianen is dit in werkelijkheid ongeveer 30%. Het verschil in opleidingsniveau tussen Surinamers en Antillianen enerzijds en Turken en Marokkanen anderzijds in de steekproef benadert (los van het gemis van de zeer laag opgeleiden) wel de situatie zoals die in werkelijkheid is. Het feit dat het deel zeer laagopgeleiden niet in de steekproef vertegenwoordigd is, is goed verklaarbaar door de aard van het onderzoek. Er is gebruik gemaakt van schriftelijke vragenlijsten hetgeen impliceert dat de respondenten de Nederlandse taal in ieder geval redelijk machtig moeten zijn. Hiermee is een aanzienlijk deel van de wat oudere Turken en zeker de Marokkanen uitgesloten van deelname. (Voor Surinamers en Antillianen geldt dit in wat mindere mate). Bij de verdere analyses moet steeds in het achterhoofd gehouden worden dat deze groep ontbreekt.

Net als bij het opleidingsniveau is ook het inkomen van de respondenten hoger dan in de totale populatie. Preciese vergelijkingen kunnen niet gemaakt worden, omdat in andere onderzoeken andere inkomens-klassen zijn gebruikt. Duidelijk is echter wel dat het percentage 'boven modaal' in de steekproef hoger is dan in de populatie.

De TMSA uit de steekproef zijn minder groot stedelijk georiënteerd dan in de totale populatie. In werkelijkheid woont zo'n 45% van de TMSA-populatie in de grote steden; in de steekproef is dit 30%. Het verschil in stedelijke oriëntatie tussen SA en TM is conform de landelijke cijfers: Surinamers (en Antillianen) zijn (nog) stedelijker georiënteerd dan de Turken en Marokkanen.

⁴ Het gaat hier om gerealiseerd opleidingsniveau, dus niet om diegenen die nog naar school gaan.

Figuur 2 Religie naar herkomst

Het is weinig verbazingwekkend dat het grootste deel van de TM Islamitisch georiënteerd is. De SA zijn overwegend Christelijk georiënteerd, maar een relatief groot deel zegt niet gelovig te zijn. In de populatie is het deel niet-gelovigen onder de TM een stuk kleiner.

11.1.2 Conclusies

Om de analyses op juiste wijze te kunnen interpreteren, moet met een aantal kenmerken van de respondentenpopulatie rekening gehouden worden. Er zijn een aantal afwijkingen ten opzichte van de totale populatie:

- de respondenten zijn hoger opgeleid
- de respondenten hebben een hoger inkomen
- de respondenten zijn wat minder stedelijk georiënteerd

Hieruit kan geconcludeerd worden dat een bepaalde groep uit de TMSA bevolking – en dan met name uit de TM – in de steekproef ontbreekt of in ieder geval niet voldoende gerepresenteerd is. Het gaat hier om de wat oudere, laagopgeleide Turken en Marokkanen.

11.2 Normen en waarden TMSA

In deze paragraaf worden de meest in het oog springende algemene verschillen tussen TMSA en autochtonen beschreven. Dit staat nog los van de onderlinge segmentatie binnen de TMSA.

Geld en Luxe

Het meest in het oog springende verschil tussen TMSA als groep en autochtonen is het belang dat aan geld, materieel bezit en luxe wordt gehecht. TMSA streven meer dan autochtonen naar veel geld verdienen, ze houden meer van luxe en houden meer van geld uitgeven. Een verschil tussen TM en SA onderling is dat bij SA het streven naar financiële zekerheid meer aanwezig is dan bij TM, en dat TM nog meer dan SA behagen scheppen in het kopen van nieuwe dingen, waarbij de nieuwe spullen van een goede kwaliteit moeten zijn. Er mag bovendien niet voor de vuist weg gekocht worden: TM geven sterker aan dat ze pas mogen genieten als ze het verdiend hebben. Zichtbare rijkdom speelt een grote rol in het leven van de meeste migranten in Nederland.

Werk

Voor TMSA –en vooral voor TM- bepaalt het werk een belangrijker deel van het leven dan bij autochtonen en kan werk ook meer een factor van geluk zijn. Daarentegen zijn de TM minder de (calvinistische) mening toegedaan dat hard werken goed is voor de mens. Ondanks dat ook voor SA het werk een belangrijk deel van het leven is, wordt werk en privé bij hen strikter gescheiden gehouden. Na het werken zoeken TMSA meer dan autochtonen naar spanning en avontuur.

TMSA zijn minder gericht op zelfontplooiing dan autochtonen. Het feit dat het werk op zich een grotere rol speelt is daarom ook niet verwonderlijk. De verweving van het professionele leven en privé-leven is meer gemeengoed in de Nederlandse cultuur: 'Gezellig' borrelen met de collega's is een verschijnsel waar de meeste TMSA liever niet aan mee doen.

(Familie)relaties

Familie speelt bij de TMSA een belangrijke rol: ze brengen meer tijd met hun familie door dan autochtonen en beschouwen hen bovendien meer als vrienden. Ook het hebben van een gezin – in de traditionele vorm, dus man vrouw en kinderen - is belangrijker voor hen. Tegenover alternatieve leefvormen, dus bijvoorbeeld een homoseksueel stel met kinderen, staan TMSA minder open dan autochtonen, wat voornamelijk geldt voor TM. Een traditionele rolverdeling tussen de man en de vrouw wordt door hen meer geapprecieerd dan door autochtonen. Het is daarom niet verwonderlijk dat zij ook vaker negatief staan tegenover het toekennen van dezelfde rechten aan homoseksuele stellen als aan autochtone stellen.

De sociale groep waartoe men behoort is van groot belang in de cultuur van TMSA. Familie – in de brede zin van het woord – speelt hierin de belangrijkste rol. Het is dus niet meer dan logisch dat het hebben van een gezin en de omgang met familieleden belangrijker is voor deze groep dan bij autochtonen. De conservatievere houding ten opzichte van homoseksualiteit kan voor de Turken en Marokkanen voor een groot deel verklaard worden door de Islamitische achtergrond.

Toekomst, veranderingen en ambities

TMSA zijn ambitieuzer ingesteld dan autochtonen: zij geven vaker aan steeds hogere doelen te willen bereiken, waarbij deze ambities bij SA nog sterker leven dan bij TM. Dit lijkt wat contradictoir met het wat sterker ontwikkeld lotsgevoel van TM: zij scoren significant hoger dan autochtonen op de stelling 'Ik heb regelmatig het gevoel dat het niet uitmaakt wat ik doe, het ligt toch allemaal vast'. Een mogelijke verklaring hiervoor is de hoge mate van 'kerksheid' van TM: het geloven in een hogere macht kan een sterker fatalisme met zich mee brengen. TMSA zijn veranderingsgezinder dan autochtonen, waar logischerwijs ook een grotere behoefte aan nieuwe ervaringen uit voortvloeit. De sterker ontwikkelde ambitie zou voor een deel verklaard kunnen worden door het migratieverleden van de TMSA. Zij zijn –of hun ouders zijn- naar Nederland gekomen om een betere toekomst op te bouwen. Dit gedachtegoed leeft dus nog sterk.

Mens en Maatschappij

Dat TMSA vinden dat Nederland rijk genoeg is om ontwikkelingshulp te verlenen aan 3^e wereldlanden en vaker dan autochtonen vinden dat er best nog meer geld aan uitgegeven kan worden, mag niet verwonderlijk zijn. Ook zijn zij – waarbij TM voorop lopen – het minder vaak eens met de stelling dat allochtonen zich meer moeten aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Deze kwesties hebben direct betrekking op hun eigen situatie.

De politieke betrokkenheid van SA is (nog) lager dan die bij autochtonen, daarentegen zijn TM wat meer betrokken bij politiek. Naast politiek in het algemeen bestaat ook de betrokkenheid bij politieke acties in het kader van bepaalde doelen: de betrokkenheid van TMSA hierbij is gemiddeld groter dan die van autochtonen, alhoewel het engagement van TM weer groter is dan dat van SA.

TM zijn meer 'overheidsminded' dan autochtonen: vaker zien zij baat in een sterkere maatschappelijke invloed van de overheid. Strengere wetten achten zij echter minder vaak nodig dan autochtonen. Tegenover abortus en euthanasie staan TMSA (een stuk) negatiever dan autochtonen, waarbij opvallend is dat SA vooral ten opzichte van abortus negatiever staan dan autochtonen. De verklaring voor deze houding van SA ligt wat complex. Abortus is vergeleken met andere maatschappelijke issues als euthanasie en homoseksualiteit nog een groot taboe. Ook speelt mee dat voor Creolen het niet gepland zwanger raken meer een 'fact of life' is en dat niet snel tot abortus overgegaan wordt.

Traditie en etiquette

Een verzorgd uiterlijk is voor TMSA wat belangrijker dan voor autochtonen. Door specifiek SA wordt ook meer waarde aan etiquette gehecht. Vaderlandse geschiedenis is voor TMSA belangrijk en ook aan klederdracht wordt meer waarde gehecht. Wat betreft de vaderlandse geschiedenis is het voor in ieder geval TM aannemelijk dat 'het vaderland' het land van herkomst betreft, gezien het feit dat zij zich minder trots voelen dan autochtonen als Nederlanders iets internationaal bereiken. Voor SA geldt dat niet. Het feit dat TM, maar ook SA, zich vaker dan autochtonen een bewoner van de wereld voelen dan een bewoner van Nederland, heeft hier uiteraard mee te maken. Gezien hun migratie achtergrond zullen de meeste TMSA zich minder met Nederland verbonden voelen dan autochtonen.

In onderstaande tabel staat het bovenstaande samengevat: in de tweede kolom staan de verschillen tussen TMSA en autochtonen wat betreft normen en waarden op diverse thema's. In de derde en vierde kolom staan verschillen tussen TM en SA onderling aangegeven. Cursief wordt gebruikt als het gemiddelde van TMSA niet afwijkt van het gemiddelde van autochtonen, maar het gemiddelde van een subgroep (TM of SA) wel.

Tabel 1 Samenvatting normen en waarden

Thema	TMSA	TM	SA
Geld en luxe	+ geld, materieel bezit en luxe	+ nieuwe dingen kopen + pas genieten als je het verdiend hebt	+ financiële zekerheid
Werk	+ werk is belangrijk in het leven + spanning en avontuur	+ werk is belangrijk in het leven	+ werk en privé strikt gescheiden

	-- zelfontplooiing		
(Familie)relaties	+ tijd met familie doorbrengen + familie zijn vrienden + gezin -- alternatieve leefvormen	-- alternatieve leefvormen	
Toekomst en ambities	+ ambitie + veranderingen	+ <i>lotsgevoel</i>	+ ambitie
Mens en maatschappij	+ tolerantie allochtonen + ontwikkelingshulp -- politieke betrokkenheid + politieke acties -- abortus en euthanasie	+ tolerantie allochtonen + <i>overheidsminded</i>	-- abortus
Traditie en etiquette	+ verzorgd uiterlijk + vaderlandse geschiedenis + wereldburger	-- trots op Nederlandse prestaties	+ <i>gedragsregels en beleefdheidsvormen</i>

11.3 Clusters

In de vorige paragraaf is beschreven in hoeverre de 'gemiddelde' normen- en waardepatronen van TMSA verschillen van het 'gemiddelde' normen- en waardepatronen van autochtonen. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op verschillen in normen en waarden bij TMSA onderling. Door middel van clusteranalyse is gezocht naar groepen binnen de TMSA met zoveel mogelijk overeenkomende normen en waarden patronen. In totaal zijn drie waarden en normen segmenten onderscheiden die hieronder beschreven zullen worden. De beschrijving van de segmenten naar normen en waarden wordt vooraf gegaan door een beschrijving van de segmenten naar achtergrondgegevens.

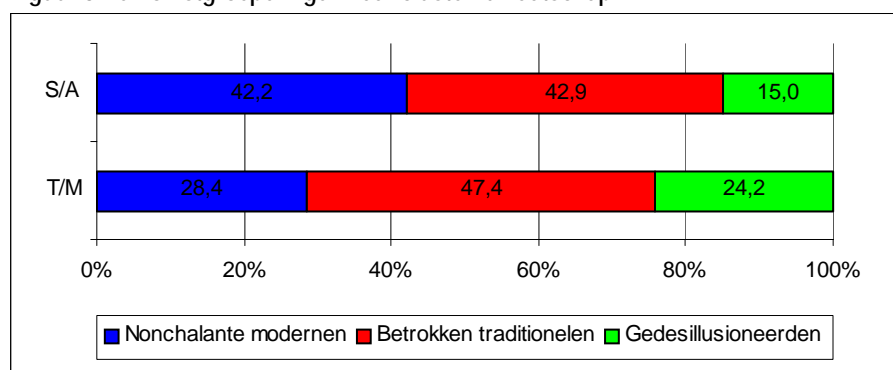
Vooraf moeten een paar opmerkingen gemaakt worden. Ten eerste: zoals eerder gezegd ontbreekt er in de steekproef duidelijk een deel van TMSA – en dan voornamelijk TM- bevolking: de personen die de Nederlandse taal niet of nauwelijks machtig zijn. Derhalve geven de onderstaande segmenten geen volledige clustering van de TMSA bevolking weer, maar de clustering van diegenen die voldoende opleiding in Nederland hebben genoten om de vragenlijst in te vullen. Ten tweede gaat het in de beschrijving van de segmenten voornamelijk om de verschillen ten opzichte van elkaar. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat wanneer een segment materieel bezit niet zo belangrijk vindt, dat dit geldt ten opzichte van de andere segmenten. Het wil dus niet direct zeggen dat deze personen materieel bezit verafschuwen, maar dat ze er in vergelijking met de andere segmenten minder waarde aan hechten. Bovendien moet de algemene beschrijving van de TMSA bevolking hierboven als uitgangspunt genomen worden: diegenen die relatief weinig om bezit geven, maken nog steeds deel uit van de TMSA die als groep meer gefocust zijn op bezit dan autochtonen als groep. De clustering van waarden en normen binnen de TMSA groep verschaft inzicht in de diversiteit die bestaat binnen deze groep mensen. Welke waarden en normen gaan veelal samen binnen de TMSA en hoe zien deze groepen met overeenkomstige ideeën en motivaties eruit? Om inzicht te scheppen in de achtergrond van elk segment zullen de segmenten eerst beschreven worden aan de hand van so-

ciaal demografica, en zullen daarna de meest onderscheidende waarden en normen van elk segment behandeld worden.

11.3.1 Achtergrondgegevens segmenten

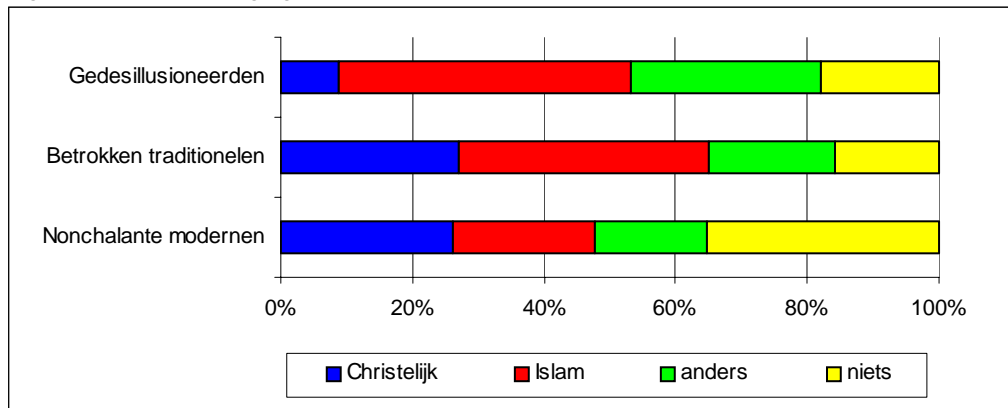
Uit de clusteranalyse blijkt dat drie groepen onderscheiden kunnen worden binnen de TMSA populatie die enerzijds qua waarden en normen binnen elke groep veel op elkaar lijken en anderzijds grote verschillen vertonen met de leden van de andere groepen. Aan de hand van de beschrijving van de kenmerken van deze segmenten zijn zij respectievelijk 'nonchalante moderneren', 'betrokken traditionelen', en 'gedesillustioneerden' genoemd. In deze subparagraaf worden de gevormde segmenten kort beschreven aan de hand van relevante achtergrondgegevens.

Figuur 3 Herkomstgroeperingen naar clusterlidmaatschap

Het meest opvallende onderscheid is het verschil tussen de segmenten 'Nonchalante moderneren' en 'Gedesillustioneerden': in het laatste segment zijn de T/M oververtegenwoordigd en in het eerste de S/A. Als naar generatie gekeken wordt, blijkt dat de tweede generatie oververtegenwoordigd is in het segment nonchalante moderneren. De eerste generatie is gelijkmatiger verdeeld naar de segmenten, alhoewel het deel gedesillustioneerden groter is bij de eerste generatie dan bij de tweede. Gedesillustioneerden zijn vaker niet werkend dan de andere segmenten. De nonchalante moderneren zijn het hoogst opgeleid: 30% heeft een HBO of universitaire opleiding. Het aandeel van personen met ten hoogste lagere school is in het segment gedesillustioneerden het grootst. Dezelfde verdeling geldt voor de inkomens: de inkomens van de nonchalante moderneren zijn het hoogst, van de gedesillustioneerden het laagst. Wat betreft levensovertuiging zijn er duidelijke verschillen te bespeuren tussen de segmenten: bij de gedesillustioneerden vormen de Islamieten de grootste groep (wat gezien de oververtegenwoordiging van Turken en Marokkanen logisch is), maar ook het segment 'anders' is relatief groot. Bij de betrokken traditionelen is de groep Islamieten net iets groter dan de Christelijken. Bijna 40% van de nonchalante moderneren zegt niet religieus te zijn, bij de andere segmenten is dit 20%.

Figuur 4 Levensovertuiging

11.3.2 Waarden en normen van segmenten

Segment 1 Nonchalante modernen

De personen in dit segment lijken op een redelijk 'losse' manier in het leven te staan. Er bestaat een vrij grote tolerantie ten opzichte van anderen, wat soms bijna naar onverschilligheid neigt: 'live and let live'. Zo staan de nonchalante modernen tolerant ten opzichte van homoseksualiteit en abortus, wordt er geen traditioneel rollenpatroon nagestreefd en hoeven hun vrienden niet persé dezelfde opvattingen te hebben. De rol van de familie is niet groot voor de nonchalante: familieleden zijn niet per definitie beste vrienden en het hebben van een gezin is geen doel in het leven. Als er een partner is, hebben de nonchalante modernen bij voorkeur gescheiden vriendenkringen. Ze hebben het gevoel het leven redelijk in eigen hand te hebben en zijn in enige mate op de toekomst gericht. Zo spelen 'dingen van vroeger' geen grote rol en wordt niet veel waarde gehecht aan de Vaderlandse geschiedenis. Veranderingen zijn prima, maar er wordt niet koste wat kost naar nieuwe ervaringen gezocht. Genieten en vrije tijd speelt een belangrijke rol in het leven van de nonchalante modernen; het werk mag niet ten koste gaan van de vrije tijd. Vaste werktijden zijn relatief belangrijk. De houding ten opzichte van werk en geld is wat ambivalent: het werk is niet bepalend voor het geluk en is zeker niet het hoofdingrediënt van het leven, maar wordt zeker niet alleen gezien als manier om geld te verdienen: enige ontplooiing is zeker gewenst. Er is sprake van gematigde maatschappelijke betrokkenheid: ze voelen zich niet uitgesproken verantwoordelijk voor de maatschappelijke positie van anderen. Materieel bezit lijkt niet erg belangrijk voor hen, maar het kopen van luxe artikelen wordt niet als geldverspilling gezien. Financiële zekerheid is belangrijk, maar geen bron van zorgen. Voor de nonchalante modernen zijn tradities niet zo belangrijk: etiquette is niet iets waar veel waarde aan gehecht wordt en gewoontes worden relatief makkelijk afgelegd.

Kort gezegd kunnen de personen uit dit segment omschreven worden als:

- live and let live
- vrij liberaal
- levensgenieters
- matige maatschappelijke betrokkenheid
- niet sterk materialistisch

Het normen en waardepatroon van dit segment kan goed verenigd worden met de achtergrondgegevens. De relatief liberale houding is juist bij de wat hoger opgeleide allochtonen te verwachten. Ook de minder religieuze oriëntatie ligt in die lijn. Gezien de relatief hogere inkomens is de minder manifeste focus op het materiele logisch, alhoewel dit natuurlijk ook toe te schrijven is aan de modernere levenshouding van dit segment. De maatschappelijke positie van de nonchalante moderne stelt hem in staat een eigen weg te volgen en het lijkt en vrij geïntegreerde groep.

Segment 2 Betrokken Traditionelen

De personen uit dit segment hebben wat een aantal zaken betreft een vrij traditioneel normen en waarden patroon. Zo is de familie en het gezin – in de traditionele rolverdeling - de spil in hun leven. Degenen waar ze mee omgaan moeten over de belangrijke zaken des levens wel hetzelfde denken. Ten aanzien van zaken als homoseksualiteit en abortus staan zij relatief negatief. Werk is in de eerste plaats om geld te verdienen en niet om jezelf te ontplooien. Het bepaalt voor de betrokkenen traditioneel een groot deel van het leven. ‘Jezelf nuttig maken met het werk dat je doet’ is echter wel van belang. Door het plichtsbesef van de betrokkenen traditioneel wil het privé-leven er nog wel eens bij inschieten, ondanks dat men duidelijk de voorkeur geeft aan vaste werktijden. Carrière maken betekent voor deze personen voornamelijk meer geld verdienen. Genieten is ook iets voor als er hard gewerkt is: je mag jezelf pas belonen als je het verdiend hebt. Geld speelt een grote rol in hun leven. Het is niet alleen een bron van plezier (men haalt plezier uit veel geld uitgeven aan kwalitatief goede spullen, maar verbrast het niet aan luxegoederen), maar ook een bron van zorgen. Erg geneigd tot sparen is de betrokkenen traditioneel niet. Gewoontes en tradities zijn belangrijk: men stapt niet graag uit een patroon, hecht aan etiquette en uiterlijke netheid en de vaderlandse geschiedenis is relatie belangrijk. Toch staan de betrokkenen traditionelen wel open voor nieuwe ervaringen, alhoewel echte veranderingen vaak wat te snel gaan. Dus men wil wel nieuwe dingen meemaken, maar het moet geen directe invloed op het dagelijks leven hebben. Cultuurdeelname is voor deze groep relatief belangrijk, evenals maatschappelijke betrokkenheid. Zo moeten de minder bedeelde geholpen worden en wordt er ook gedacht over hoe dit kan. De traditionele verdeling van de maatschappij in klassen is voor deze personen echter een gegeven.

Kort gezegd kunnen de personen uit dit segment omschreven worden als:

- familiemens
- conservatief
- sterke arbeidsmoraal
- focus op geld en bezit
- maatschappelijk betrokken

De betrokkenen traditionelen nemen wat alle achtergrondgegevens een midden positie in. De behoorlijk sterke religieuze oriëntatie verklaart een deel van de traditionele opvattingen aangaande maatschappelijke issues als arbeid, homoseksualiteit en abortus. Dit segment heeft de eigen tradities hoog in het vaandel, maar is bereid (en bezig) iets van hun leven (in Nederland) te maken.

Segment 3 Gedesillusioneerden

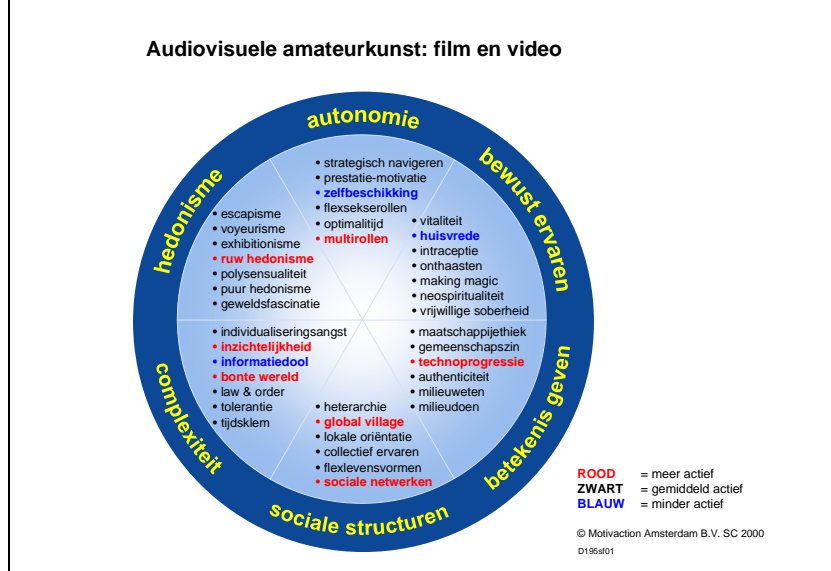
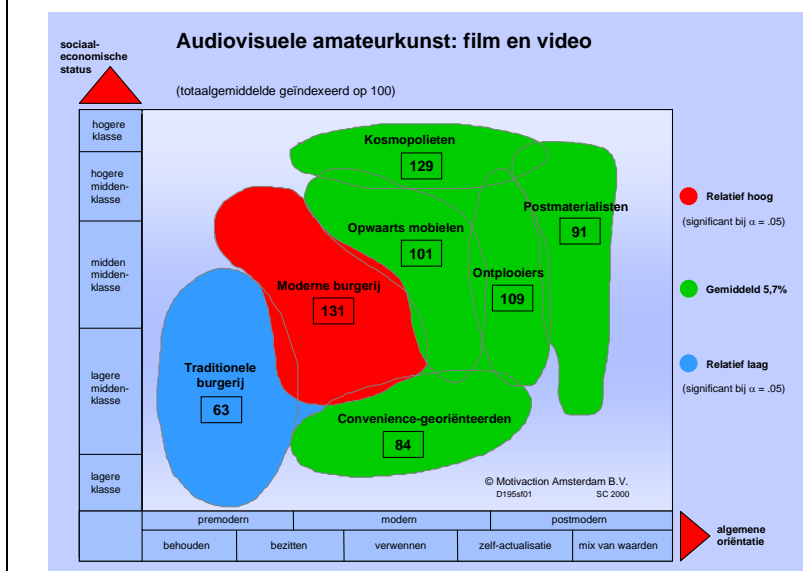
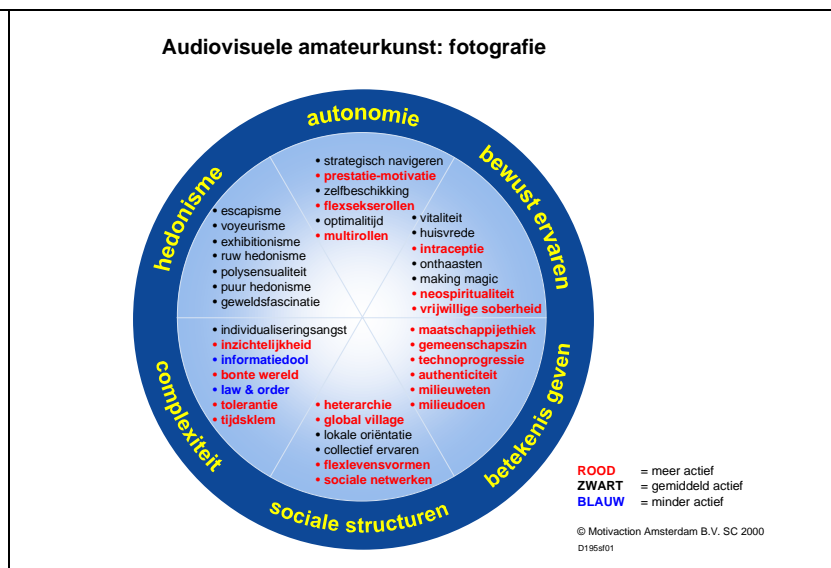
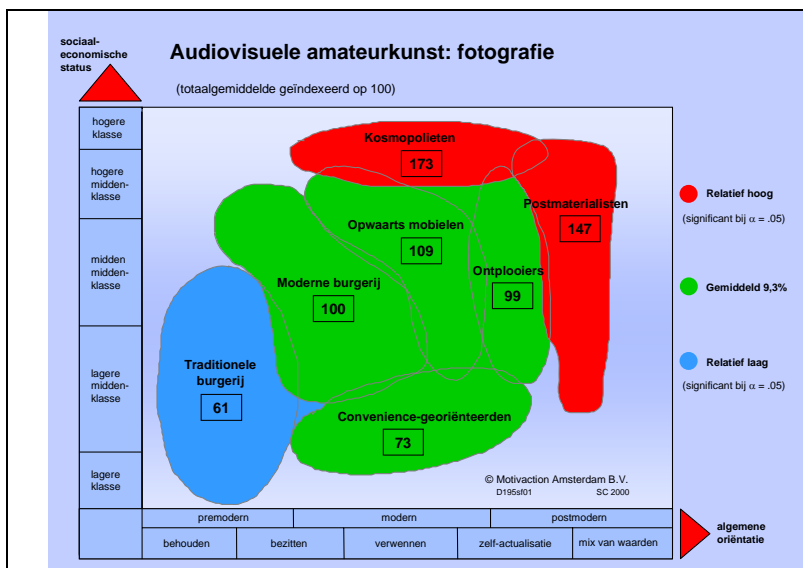
De personen uit dit segment lijken eigenlijk voor niets echt warm te lopen. Ze zijn vrij conservatief en tonen weinig visie. De familie en het gezin zijn redelijk belangrijk, waarbij het duidelijk is dat binnen het gezin de rollen traditioneel verdeeld moeten zijn. Homoseksualiteit is uit den boze. De gedesillusioneerden hebben niet het gevoel het leven in eigen handen te hebben en houden zich niet bezig met de toekomst. Er bestaat weinig behoefte aan nieuwe ervaringen en de gedesillusioneerden zijn weinig ambitieus. Er wordt gewerkt om brood op de plank te krijgen en niet om een rol van betekenis te vervullen. Vaste werktijden zijn niet belangrijk, strakke plannings evenmin. Geld is belangrijker dan vrije tijd, maar echt genoeg in geld uitgeven scheppen de gedesillusioneerden ook niet. Ze hebben geen zorgen om de financiële toekomst. Bij de gedesillusioneerden wordt niet over maatschappelijke kwesties gepraat met anderen en er bestaat absoluut geen culturele belangstelling. Het enige waarvoor ze relatief het meest te porren zijn, zijn kwesties als armoede en werkloosheid.

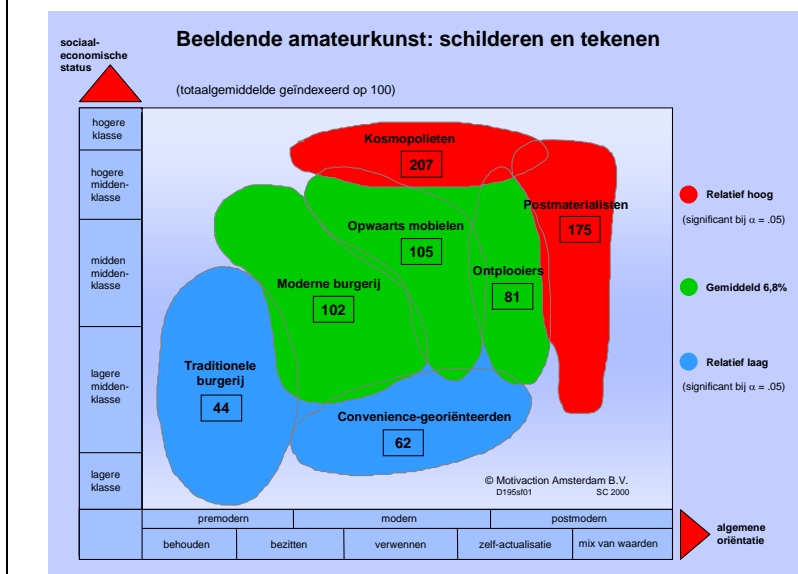
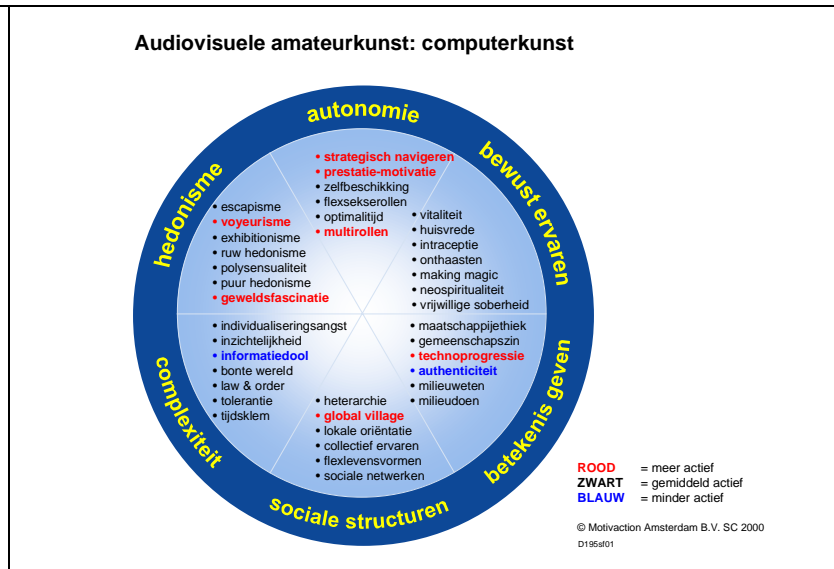
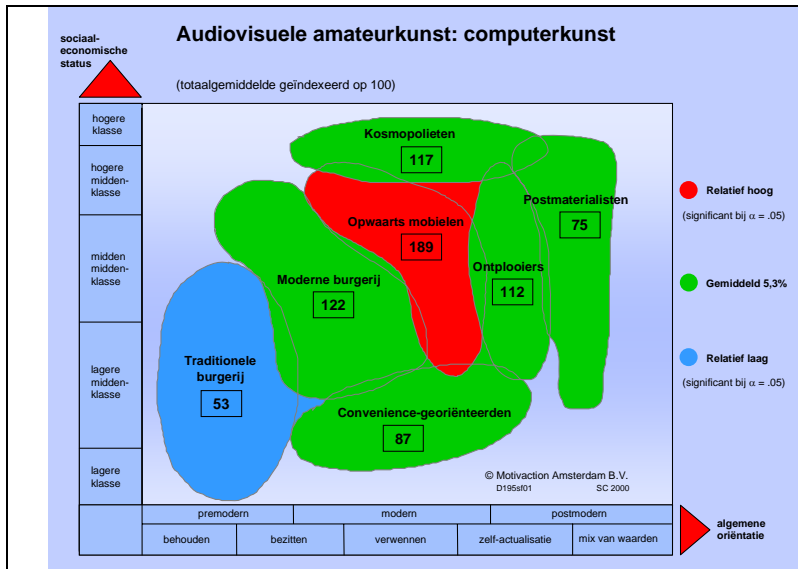
Kort gezegd kunnen de personen uit dit segment omschreven worden als:

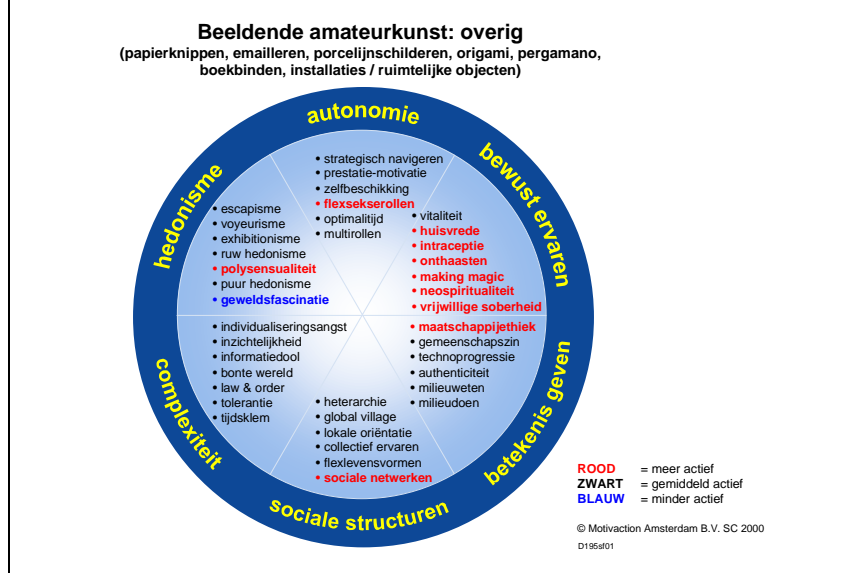
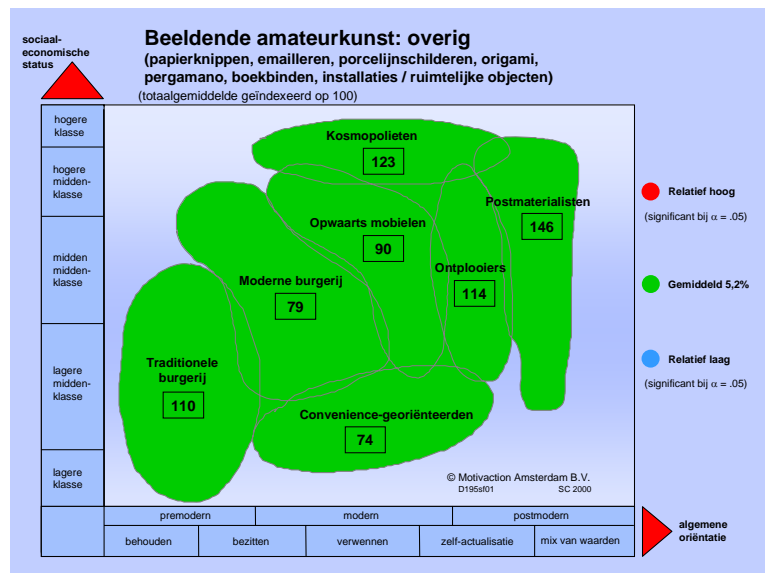
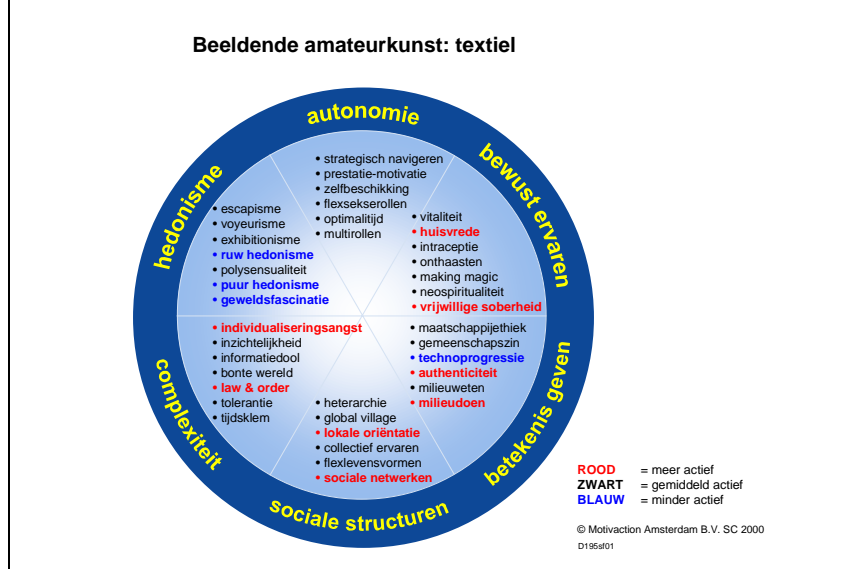
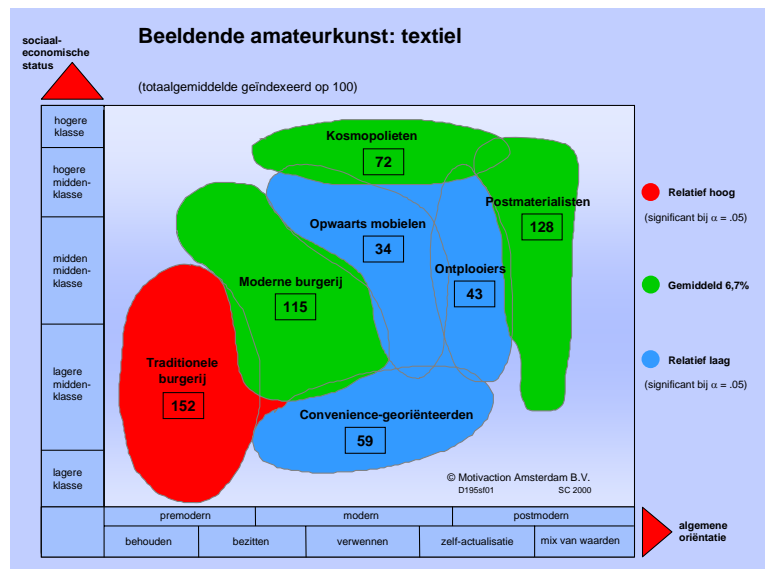
- conservatief
- gericht op het (traditionele!) gezin
- weinig ambitieus, weinig doelen in het leven
- weinig maatschappelijke betrokkenheid

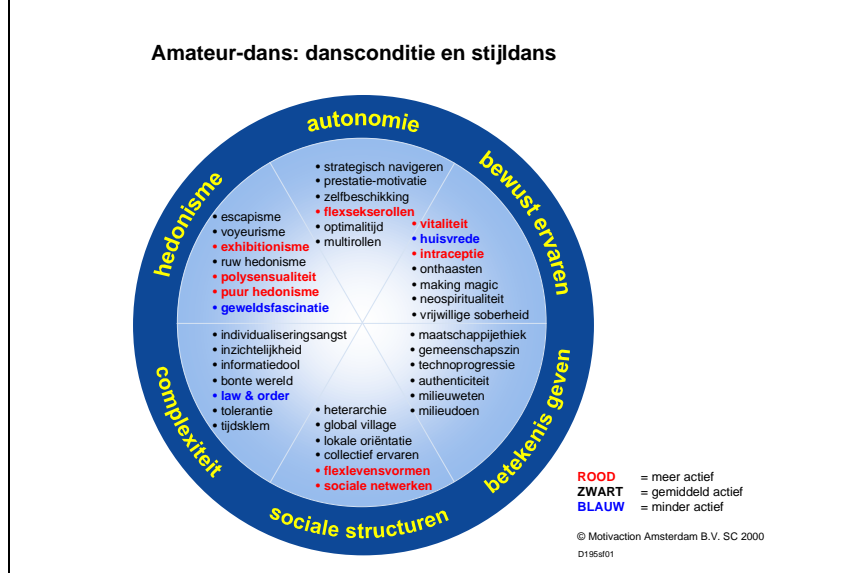
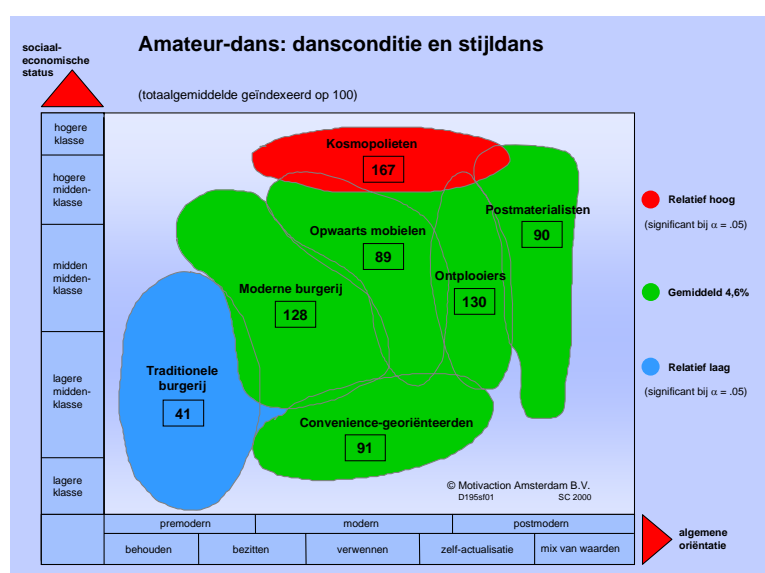
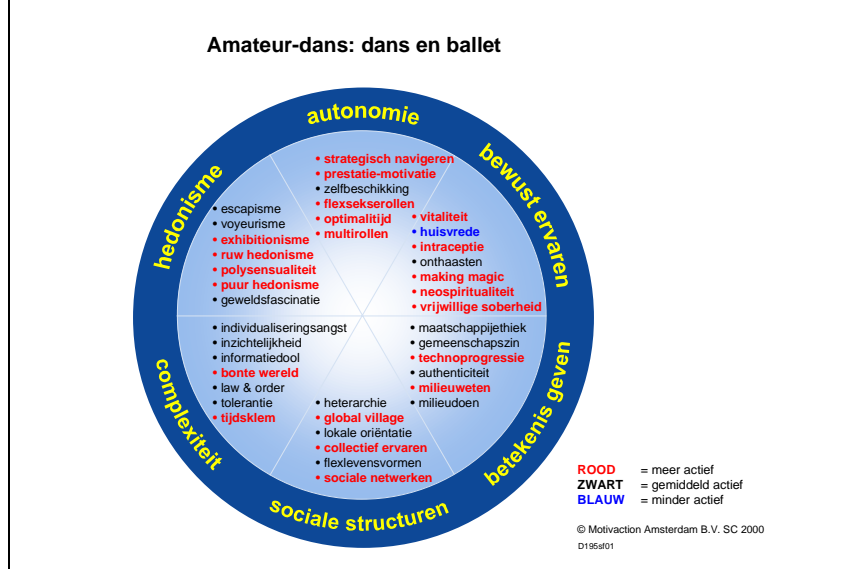
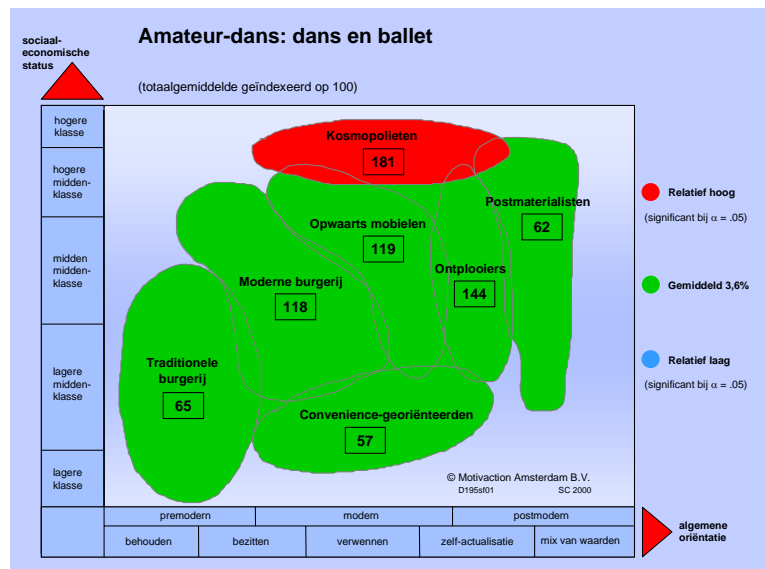
De gedesillusioneerden hebben vergeleken met de andere segmenten de laagste inkomens en zijn vrij sterk islamitisch georiënteerd. Dit speelt uiteraard een grote rol bij hun waardeoriëntatie. Hun lage mate van betrokkenheid, hun hoge mate van conservatisme en bijna pessimistische levenshouding kan echter ook voortvloeien uit een desillusie: Nooit de mogelijkheden gekregen of gegrepen hebben om het leven zo in te richten als men gewild zou hebben.

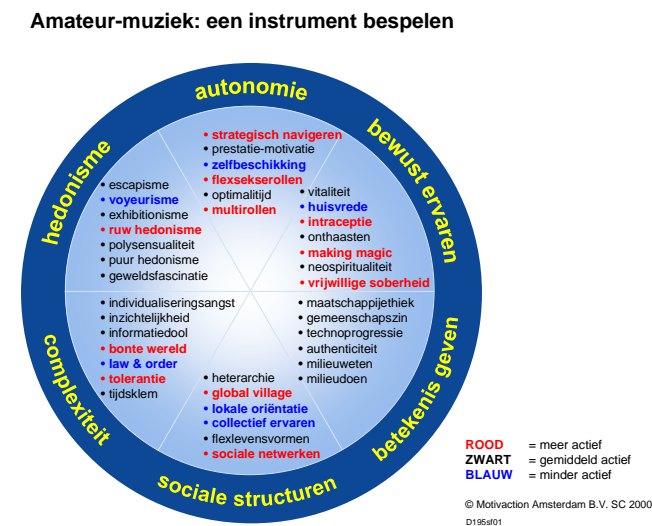
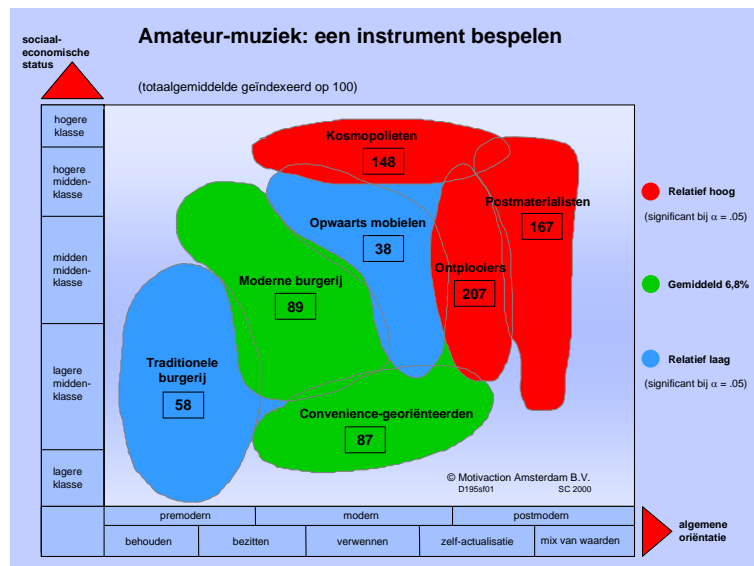
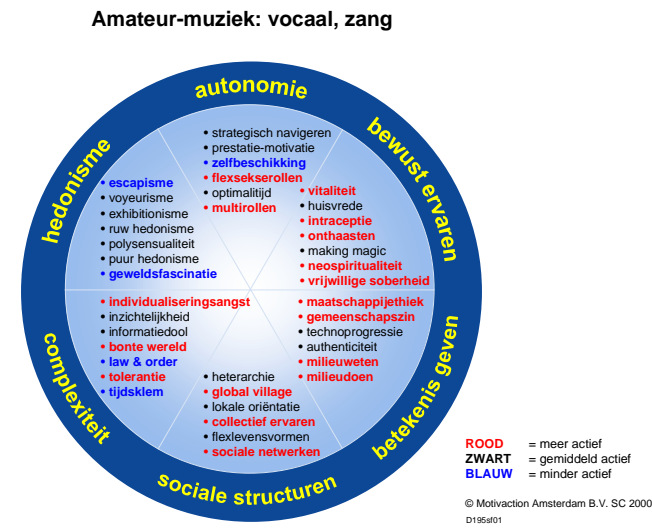
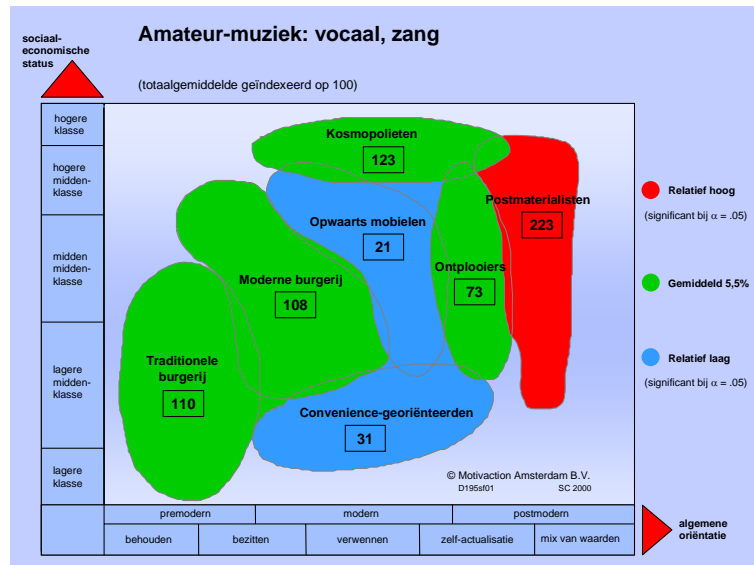
12 Bijlage 2 Figuren subdisciplines

13 Bijlage 3 Overzicht onderstromen

In het overzicht c.q. de tabel op de volgende pagina's wordt de activiteit van onderstromen per aspect van cultuurparticipatie weergegeven. De betekenis van de symbolen is als volgt:

+	meer actief
0	gemiddeld actief
-	minder actief

In de tabel is een aantal (sub-)disciplines, gezien het geringe aantal niet opgenomen. Het betreft internationale dans, componeren en theater.

		Audiovisuele amateurkunst				Beeldende amateurkunst				Amateurdans			Amateurmuziek			Amateur-schrijven
		hoofd-discipline	fotografie	film en video	computer-kunst	hoofd-discipline	schilderen en tekenen	textiel	overig	hoofd-discipline	dans en ballet	dansconditie	hoofd-discipline	vocaal	instrument	
Autonomie	Strategisch navigeren	+	0	0	+	0	+	0	0	+	+	0	+	0	+	0
	Prestatie motivatie	+	+	0	+	0	0	0	0	+	+	0	0	0	0	0
	Zelfbeschikking	-	0	-	0	0	0	0	0	+	0	0	-	-	-	0
	Flexsekserollen	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+	+	+	+	+
	Optimaliteit	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	0	0	0	0	0
	Multirollen	+	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+
Bewust ervaren	Vitaliteit	0	0	0	0	+	+	0	0	+	+	+	+	+	0	0
	Huisvrede	-	0	-	0	+	0	+	+	-	-	-	0	0	-	0
	Intraceptie	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+	+	+	+	+
	Onthaasten	0	0	0	0	+	0	0	+	0	0	0	0	+	0	+
	Making magic	+	0	0	0	+	+	0	+	+	+	0	0	0	+	+
	Neospiritualiteit	+	+	0	0	+	+	0	+	0	+	0	0	+	0	+
	Vrijwillige soberheid	0	+	0	0	+	+	+	+	0	+	0	+	+	+	+
Betekenis geven	Maatschappijethiek	+	+	0	0	+	+	0	+	+	0	0	+	+	0	+
	Gemeenschapszin	0	+	0	0	0	+	0	0	0	0	0	+	+	0	0
	Technoprogressie	+	+	+	+	0	0	-	0	+	+	0	0	0	0	0
	Authenticiteit	0	+	0	-	+	+	+	0	0	0	0	0	0	0	+
	Milieuweten	+	+	0	0	+	+	0	0	0	+	0	+	+	0	+
	Milieudoen	0	+	0	0	+	+	+	0	0	0	0	0	+	0	0

		Audiovisuele amateurkunst				Beeldende amateurkunst				Amateurdans			Amateurmuziek			Amateur-schrijven
		hoofd-discipline	fotografie	film en video	computer-kunst	hoofd-discipline	schilderen en tekenen	textiel	overig	hoofd-discipline	dans en ballet	dansconditie	hoofd-discipline	vocaal	instrument	
Sociale structuren	Heterarchie	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Global village	+	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+
	Lokale oriëntatie	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	-	0
	Collectief ervaren	0	0	0	0	+	0	0	0	+	+	0	0	+	-	0
	Flexlevensvormen	0	+	0	0	0	+	0	0	+	0	+	0	0	0	+
	Sociale netwerken	+	+	+	0	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Complexiteit	Individualiseringsangst	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	+	0	0	0
	Inzichtelijkheid	+	+	+	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Infodool	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0	0	-
	Bonte wereld	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+
	Law & order	-	-	0	0	0	-	+	0	-	0	-	-	-	-	-
	Tolerantie	+	+	0	0	+	+	0	0	0	0	0	+	+	+	+
	Tijds-klem	+	+	0	0	0	0	0	0	0	+	0	0	-	0	0
Hedonisme	Escapisme	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	-	0	+
	Voyeurisme	0	0	0	+	0	0	0	0	+	0	0	0	0	-	0
	Exhibitionisme	0	0	0	0	0	+	0	0	+	+	+	0	0	0	+
	Ruw hedonisme	0	0	+	0	0	+	-	0	+	+	0	0	0	+	+
	Polysensualiteit	0	0	0	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	0	+
	Puur hedonisme	0	0	0	0	0	+	-	0	+	+	+	0	0	0	+
	Geweldsfascinatie	0	0	0	+	-	0	-	-	0	0	-	0	-	0	0